היינטיגער נומער האלט 8 זייטען.

№ 41 | Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem | פרייז 20 גראשען | Lodzer Tageblat

לאָדזער טאָגעבלאַט

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16.
טעלעפאָנע: פון רעדאַקציע 57, פון אַדמיניסטראַציע 47.

זונטאָג, ז׳ אדר א׳ תרפ״ט. | 17 lutego 1929 r. | 22-טער יאהרגאַנג.

די רעטונגס-אַקציע פון „לאָדזער טאָגעבלאַט"

געפינט אנערקענונג און אונטערשטיצונג פון דער יודישער געזעלשאַפט.

אויך די אונגעהויער גרויסע צאהל בכבודע יודישע פאַמיליעס מוזען געהאַלפען ווערען אין דער גרויזאַמער נויט.

מיט צופרידענהייט קענען מיר פעסטשטעלען, אז דער אָפּעל פון „לאָדזער טאָגעבלאַט", צו אַרגאַניזירען אַ פרוכטבאַר געזעלשאַפטלעכע אַקציע, אויף צו לינדערן די פינלטלעכע נויט פון דער לאָדזער יודישער בעפעלקערונג און די אויצמוצע בומערע קעלטען און נאָך בומערן קויהלען-הונגער, — האָט געפונען אַ שטאַרקען אָפּקלאַנג.

פול צעהנדלונגער געזעלשאַפטלעכע מוער און אָנגעזעהענע בורגער פון שטאָט האָבען מעלעפאָנוש און פערזענליך אויס ערדרוקט זייער צופרידענהייט און צו־שטימונג מיט דעם פאָרשלאָג, וואָס מיר האָבען געגעבען, אז עס איז נויטיג די דאָזיגע אַקציע צו צענטראַליזירען און איבערנעמען די אָנפיהרונג און די הענד פון יודישען רעטונגס-קאָמיטעט — די אויצוג-דערצו בערופענע אינס־טיטוציע, וועלכע נעמט פון אַבסאָלוט־מען צוטרוי און אַלע מוליען פון דער לאָדזער יודישער בעפעלקערונג.

נאָר אויף אַזאַ אופן וועט מעגליך זיין, אז די אַזוי וויכטיגע און אַזוי דרינגענדע אַקציע זאָל נישט ווערען צושפּליטערט און צובומען אויף קלענער־געלד.

עס איז ווייט נישט גענוג, צו בערוהיגען דאָס געזעלשאַפטליכע געוויסען דער־מיט, וואָס אין דעם און אין יענעם פער־אינן וועט אויסגעאַרדענט ווערן אַ וואָרעם־שטוב און מען וועט די אין יענע אָרומע לייט געבען אַ גלאָז וואַרעם מיט.

וואָרעם־שטובען פאַר אָרומע לייט זע־נען געווים אַ געוואונשענע און גוטמוטיגע זאַך. „לאָדזער טאָגעבלאַט" האָט שוין לאַנג געוועקט די אויצוציאַטיוו דערצו. און מיר קאָנסטאַטירען מיט בעפרידי־גונג דעם פאַקט, וואָס אויך אַנדערע האָ־בען אָנערקענט די וויכטיגקייט דערפון און וואָס אויסגעגעבען פאַראויגען האָבען אויף זיך גענומען די זאַך דורכצופיהרען.

אָבער אָט די פאָרם פון הילף איז נאָר אין טראָפען און דעם גרויסען ים פון עלענד, פען, אין לעד, וואָס דער חי־מונגס-קאָמיטעט".

צו אַזאַ רעטונגס־אַקציע, וואָס טראָגט סוף כל סוף, אַ פערבינדלעכענדע־ן־פאַראַקטער, האָט נישט קען צוועק צו שאַפען נייע דורערנדע אונטסטוצונגס, מיט אַ נייעם טעגנישען אַפּאַראַט, וואָס איז פערבינדען מיט אויבריגע אויסגע־בען.

דער „רעטונגס־קאָמיטעט" האָט אָט דעם אַמאַראַט, דער „רעטונגס-קאָמי־טעט" געגנוסט פון פולען און אונבענערע־נוצטען צוטרוי בײַ דער לאָדזער געזעל־שאַפט.

די נעאַלטעטע פוהרער פון רעטונגס־קאָמיטעט דו ה״ה ב. וואַקס און שמאַ־מאַר ש. בודזינער זענען אַ נאַראַנ־טיע, אז זיי אַפּעל וועט נישט פערקלונ־גען, ווי אַ קול קורא במדבר, אז יעדער יודישער בורגער, וואָס איז ביכולת בײַ־צוטראָגען פאַר אַזאַ רעטונגס־אַקציע, וועט דאָס טון און פולער מאָס פון זיגע מעגליכקייטען, אויבאַן דער אַקציע וועט נישט אַרויסגעבראַכט ווערען קען לאָאָס און תהו ובהו און אָנגעפוהרט וועט זיי ווערען דורך אַזאַ רעגאָמורטער אונטסטו־מוצע, ווי דער שוין עקזיסטירענדער רע־טונגס-קאָמיטעט!

נישט דאָ און דאָ אַרט, פונאַנדערצו־ווקלען דאָס דעמולזירטע בראָנדאָס פון דער אַקציע, ווי מיר שטעלען זיך עס פאָר: מיר האָבען ווענען דעם זיך שוין געשטעלט און פערבונדיגע מיט די מאָסגעבונגע עסקנים. וואָס קענען און דעם פאַל קומען אין בעטראַכט. און שוין אין משך פון הינטיגען טאָג־ווערען דורך אונז אונטערגענומען ווערען די נויטיגע שריט, דעם פלאַן, צו רעאַ־ליזירען.

מיר האָבען די פולע זיכערקייט, אַז אַ יעהרונגער גרויסער גרויזענדער ווינטער האָט אויף אַזאַ עמפינדליכען אופן פעראורזאַכט.

עס איז אויך נישט אונגאַנצען גענוג די קויהלען-אַקציע, וואָס די קהלה האָט ערשט פערברויטערט און פערגרעסערט.

דען די נויט איז שרעקליך גרויס און מען קאָן נישט און מען מאָר נישט בע־גנוגען זיך נאָר מיט געבען אַ צאהל אַרומע לייט צו פורמעלע אָדער צו האַל־בען קערץ קויהלען.

מען מוז, פול מעהר, שאַפען מעגליכ־קייטען, אַז די בעדערפטיגע. אויך די אונגעהויער גרויסע צאָהל בכבודע יודישע פאַמיליעס, וואָס פרוהרען שטול און נ״ עס און זייערע קאַלטע וואוינונגען, זאָלען נישט אויסגעהן, חלילה, פון קעלט...

און אָט די ריזיגע-גרויסע צאָהל הולפס־בעדערפטיגע און דעם אזוי שווער־גע־פרובטען לאַדן און ביכולת ענטגעגענצו־קומען און אַ געהעריגער מאָס נאָר אַ ברויט און ראַציאָנעל־אינגעלייטעטע געזעלשאַפטלעכע הולפס־אַק־ציע.

און דאָס צו פון אין בכח דער „רע־

אונזער טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס דעם ה׳ דוד נ״י ווינדמאַן ווי אויך די פאַמיליע ווינדמאַן ציליבען טויט פון זייער אונפערגעסליכער

נ״ע מוטער

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים

אהרן בצלאל זייבערט.

אכטונג טישלער-מייסטער!

היינט זונטאָג, דעם 17-טען פעברואַר לומט פאַר

די גענעראַל-פערזאַמלונג

פון טישלער-מייסטער-פעראַיין, פאָלוגיאַווא 4, צום ערשטען טערמין 6 א זייגער אָוונד. אין פאַל וועגן עס וועט נישט זיין די נעגיגענדע צאָהל מיטגלידער וועט די פערזאַמלונג פאַרקומען צום 2-טען טערמין דעם זעלבען אָוונד 8 א זייגער.

מיר בעטען צו קומען פינקטליך און מאַסענוויז.

מיט אכטונג

די פערוואַלטונג.

Bóle głowy

powstają najczęściej na tle przemęczenia lub przeziębienia i czynią nas przygnębionymi i niezdolnymi do jakiejkolwiek pracy. Wtedy najskuteczniej pomagają

tabletki

Aspirin.

Łagodzą one bóle, a częstokroć chronią również i przed groźniejszemi chorobami.

Zalecane przez lekarzy.

Cena

6 szt. zł. 1,05 — 20 szt. zł. 2,55.

Do nabycia w aptekach.

זונטאָג ד. 24-טען לוטי 4 א זייגער נאָכמ. שומט פאַר צום ערשטן טערמין אין אייגענעם לאָקאַל פון „בית-לחם" וויסאָדניא 68/70 אַ אויסערגעוועגליכע

גענעראַל-פערזאַמלונג

מיט פאָלגענדע טאָג-אָרדנונג: 1) ערעפנונג, 2) וואהל פון אַ פּרעזידענדער מיט 2 אַסעסאָרען, 3) ביו-איצטיגער טעטיגקייטס-בעריכט, 4) וואהלען פון אַ פערזיריום, אַ פערוואַלטונג אין אַ רעוויזיאָנס-קאָמיסיע, 5) בעשטעטיגען דעם בודזשעט אויפ׳ן יאָהר 1929, 6) פרייע פאַרשלאָגען. אינגאַנצן ווען עס וועט נישט ערשיינען די געהעריגע צאָהל מיטגלידער קומט פאַר די גענעראַל-פערזאַמלונג צום צווייטען טערמין דעם זעלבען טאָג 6 א זייגער אָוונד בײַ יעדע צאָהל מיטגלידער. בעמ.: מ׳פעגט זעהר די מיטגלידער, כדי נישט צו פערלירען די וואהל רעכט בײַ די גענעראַל פערזאַמ־לונג איינצוצאָהלען דעם בייטראָג ביז דעם 22-טען לוטי אין אייגענעם פּעראַיינס לאָקאַל וויסאָדניא 68/70.

803

קליינהענדלער פעראַיין פון האַלעס- און מערק אין לאָדז, אגראַדאָוואַ 10.

היינט זונטאָג, 17. פעבר. 4 א זייגער נמ. קומט פאָר די יעהרליכע

אַלגעמיינע-פערזאַמלונג

אין בערלינער זאַל זאַכאַדניאַ 26

מיט פאָלגענדע טאָג-אָרדנונג: 1) ערעפנונג, 2) וואהל פון אַ פאָרזיצענדען און בײַ־זיצער, 3) טעטיגקייטס-בעריכט פאַר׳ן יאָהר 1928, 4) קאַסע-בעריכט פאַר׳ן יאָהר 1928, 5) וואהלן פון אַ פערוואַלטונג און רעוויזיאָנס-קאָמיסיע, 6) פרייע פאָרשלאָגען.

די פערוואַלטונג.

בעמ.: די פערזאַמלונג איז גילטיג בײַ יעדער צאָהל מיטגלידער. אינ־טריסט-קאַרטען גיט אַרויס די פעראַיינס-קאַנצעלאַריע אין די ביוראָ-שעה׳ן.

פאַלקס-אוניווערזיטעט בײַ דער ציונ. אָרגאַניזאַציע

היינט זונטאָג, דעם 17/II 30 8 אָוונד אין לאָקאַל פון דער ציוניסט. אָרגאַניזאַציע (צענטל. 4)

אַ פאַרלעזונג

א.ד.ט. ציוניזם אין דער ענגלישער ליטעראַטור

פרעלעגענט:

רעד. י. אויגצער

אייגאַנג פרײַ!

די נאָהענטסטע פאַרלעזונגען: דינסטאָג, 19/I 8 אָוונד ה. ז. זאַנדער (פוליש) „פון בערלינער קאָנגרעס ביז צו דער וועלט-מלחמה 1887-1914".

805

פרייוואַט טאַנץ שולע

פון די נייטע טענץ

דיפל. לעהרער י. ווינטרויב

נעמט אָן אַנשרייבונגען אויף אייגצעלנע לעקציעס ווי אויך אין קאָמבלעטען יעדען טאָג פון 10 פריה ביז 10 אָוו

44 קיליגסקיינא 44

2-טער הויף פאַרטער

די לעקציעס קומען פאַר אונטער דער פערזענליכער לייטונג פון

י. ווייַנטרויב

בעמ. גס׳סטענט — רוסיגירטער טענצער זשאַן-קינג.

אין טיפען טרויער טיילען מיר מיט אונזערע פריינד און בעקאַנטע אַז נאָך לאַינע און שווערע לײַדען איז געשטאָרבען אין בליהענדען עלטער פון 32 יאָהר מיין ליבע אומפערגעסליכע פרוי, אונ־זער טייערע טאָכטער, שוועסטער, שוועגערין און קאַנטע

נ״ע

טשאַרנאַ מירל גיינאַרך

אשת ר׳ אהרן לייב נ״י

די לויה קומט פאַר היינט, זונטאָג, ז׳ אדר א׳ ד. 17 פעברואַר 9 19 12 א זייגער מיטאָג פון מרוע רהויז זגערזשער 40

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע

הננו משתתפים בצערו הגדול של מר דוד ווינדמן

לרגלי מות עליו

נ״ע אמו

האהובה.

השוכן במרומים ינחמהו.

„פוזנאַנסקי ויקובאָוויץ".

נאָך קורצע און שווערע לײַדען איז געשטאָרבען אין בליהענדען עלטער פון 38 יאָהר מיין ליבער נישט-פערגעסליכער מאַן, אונזער טייערער הייסגעליבטער פאָטער, זון, ברודער, שוואָגער און אָנקעל

נ״ע משה לייב בן ר׳ מרדכי נ״י ארזשענאָווסקי (איידעם פון ר׳ שואל פיין נ״י)

די לויה קומט פאַר היינט זונטאָג, ז׳ אדר א׳ תרפ״ט 12 א זייגער מיטאָג פון סאַנאַטאָריום „אוניטאַס", פוסטע 19, וועגען וואָס עס [illegible] אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

מזרח-גאליציען אפגעשניטען פון דער וועלט

די באהן- און פאסט-קאמוניקאציע אפגעשטעלט. — צוגען שטעהן געבליבען אין מיטען וועג.

טרויעריגע פאלגען פון די פרעסט אין צענטראל-אייראפא

רעדאקטאר פון לאדזשער פער'משפט מיט א חדש תפיסה

וואַרשא (פעלעפאָנעט) הענט אונ אין אפעלאציע-גערוכט בעטראלט גע־וואָרען דער פראָצעס געגען רעדאקטאר פון לאדזער פפ"ס'ושנו וואָלעגבלאט „לאדזשאנגו", נאוואקאָווסקי.

ער איז אין זיין צייט פערטשפט גע־וואָרען דורכ'ן קרוגז-געריכט מיט א חדש תפיסה פאר אנ'ארטיקעל, אונ וועלכען ער האט בעשולדיגט די פוילישע ראמענגער און לאדזער שטאט-ראט פאר האנדלען מיט יודען.

דאס אפעלאציע־געריכט האט בע־שטעטיגט דעם פסק פון קרוגז-געריכט.

בערלין אהן קויהלען און קארטאפעל

בערלין (ספ.) עס הערשט דא א שרעקלוכער מאנגעל אונ קויהלען אונ קארטאפעל. דער פלאוצוג־פרעזידענט האט פערארדענט צו קאנטראלירען די קארטאפעל־ווערטע און אפשאכען. עס פוהלט זיך אויך א דרוק אונ אנדערע לעבענס־מיטלען.

לאניוכא'ס פראצעס

הויבט זיך אן הייניטיגען דאנערשטאג

לאניוכא וועט זיך אליין פערטייריגען.

(וו) דער לאניוכא־פראצעס, וועלכער וועט פארקומען הייניטיגען דאנערשטאג, דעם 21. פעבראוואר, האט ארויסגערופען א גוואלדיגע פעראינטערעסירונג אין אונזער שטאט. די עדות וועלען שוין הייניטיגע וואך ערהאלטען די איינלא־דונגען. צוליב דעם, וואס דער טערמין, ווען לאניוכא האט געקענט בעטען וועגען בעשטימען זמנים א פערטייריגער איז שוין אדורך, וועט ער נישט האבען קיין פערטייריגער און ער וועט זיך אליין פערטייריגען.

אלס פראקוראר וועט ארויסטרעטען דער וויצע־פראקוראר פון קרייז־געריכט הערמאן.

ווייען דראהט צו פערבלייבען אהן בעהייצונג און בעלייכטונג.

ווענען (ספ.) צוליב'ן מאנגעל און פאפיר, זענען הייניט די ציימונגען ער־שוגען און א פערקלעגערטען פארמאט. דער קויהלע־מאנגעל לאזט זיך וואס אמאל שפארקער פיהלען. מעהרערע פאב־ריקען זענען געווען געצוואונגען זיך אפ־צושפארען דעם לעצטען וועג צו צו־שמעלצען. די ארבייטסלאזיגקייט האט זיך דערויבער בעדייטענד פערגרעסערט. דער מאגיסטראט האט זיך געווענדט צו דער בעפעלקערונג צו שפארען גאז און עלעקטריע.

ווילנע

דער ווייטער פון לאדזער פון לאדזשאניו

פער'משפט מיט א חדש תפיסה

וואַרשא (פעלעפאָנעט) הענט אונ אין אפעלאציע־גערוכט בעטראלט גע־וואָרען דער פראָצעס געגען רעדאקטאר פון לאדזער פפ"ס'ושנו וואָלעגבלאט „לאדזשאנגו", נאוואקאָווסקי.

ער איז אין זיין צייט פערטשפט גע־וואָרען דורכ'ן קרוגז-געריכט מיט א חדש תפיסה פאר אנ'ארטיקעל, אונ וועלכען ער האט בעשולדיגט די פוילישע ראמענגער און לאדזער שטאט-ראט פאר האנדלען מיט יודען.

דאס אפעלאציע־געריכט האט בע־שטעטיגט דעם פסק פון קרוגז-געריכט.

ביז 200 טויזענד קערץ קויהלען שוין אנגעקומען קיין לאָדז

בלוטיגער צוזאמענשטויס ביי דער קויהלען-בודקע אויף די ציגעל-גאס 23

היינט א גאנצען טאג קומט פאר דער פערכויף איז די קויהלען-בודקעס

די סיבורער פרעסט, וואס האבען אנ־געהאלטען א גאנצע וואָך, האבען אנגליך געפלאצט. פרייטאג פרוה האבען מיר שוין געהאט אונ לאָדז א „לונד" וועמער פון 8 גראד פראסט. געלטען האט אויך געהערשט אזא טעמפעראטור, דער מער־מאמעטער האט זיך געוואקעלט פון 6 ביז 8 גראד פראסט. ווי לאנג דאס רא־זוגע מולדע וועטער וועט אנהאלטען, ווייסט מען נישט. דער בערלינער אונ מאסקווער טעמפעראלאגישער אנסטי־טוט אין אינז מבשר גאר נישט קיין פרעהליכע בשורות, די סיבורער פראסט־וואליע, — וועט, לויט זיינער נביאות, זיך גאר אמאל אומקעהרען צו אינז, אונ מיר וועלען גאר א רעכט בוסעל פרוהרען שפעטער וועט ערשט לונדער ווערען אונ די פרעסט וועלען זיך שוין מעהר נישט אומקעהרען.

פרייטאג פרוה האט זיך שוין אמת, די קויהלען־סיטואציע אבוסעל געבעסערט. דאנערשטאג בינאכט אונ אנגעקומען 120 וואגאָן קויהלען. דער קויהלען־סקלאד אויף וועגגלאוא אונ פון פרייטאג בענגען געווען זעהר שטארק בעלעבט. יונג אונ אלט אונ דארט ארייגגעקומען מיט זעקלעך אונטער די ארמס אונ זיך געשטעלט אונ אנאגעק לאפען א פערטע־לע קויהלען. דאס זעלבע בילד האט מען אויך געקאנט זעהן בי די פריוואטע קויה־לען־בודקעס: לאנגע אנגעקעס.

אונ אלגעמיין האט פרייטאג דער קויהלען־הונגער אבוסעל נאָבעלאזען אונ אין משך פון געלטונגען מא גהאט זיך די סיטואציע גאר מעהר פערבעסערט.

פרייטאג בינאכט האבען אנגעקומען אנ־דערע 70 טויזענד־ערץ קויהלען. די פאברינקען וועלען דערפון בעקומען 2100 קערץ. דאס אובריגע וועט פערטיילט ווע־רען פאר'ן מאגיסטראט אונ פאר די פרוואטע קויהלען־סקלאדעס.

די מאכט האט ארויסגעגעבען א פערארדנונג צו עפענען הייניט זונטאג, די קויהלען־בודקעס אונ א גאנצען טאג וועט פארקומען דער פערקויף. דאס זעלבע וועט אויך זיין פאר די מאגיסטראט־סקלאדעס אויף וועגגלאוא.

די כשא־סטאציע וועט הייניט א גאנ־צען טאג זיין טעמונג. די קאסטס וועלען אבער זיין טעטיג נאר פון 8 ביז 11 פמ.

א געווען סכום קויהלען וועט אראפ־געגעבען ווערען דעם מאגיסטראט פאר די ארבייטסלאזע. פרייטאג האט מען שוין אנגעהויבען ארויסצוגעבען קויהלען מאלאגען פאר די ארבייטסלאזע, וואס בעקומען נישט קיין געלד־שטיצע.

די ענערגישע רעמענגס־אקציע פון דער וואישווארישער קויהלען־קאמיסיע האט זיך כמעט אינגאנצען איינגע־געבען. דער קויהלען־מאנגעל און שטאט וועט פערשוואונדען. אין אויב דאס וועט־טער וועט צודינען, וועט מען שוין פון הייניט אין האבען א נארמאלע וואך מיט נארמאלע זארגען פון א גאנץ געהענגרט יאהר. די קויהלען־צרה וועט פערשוואונ־דען ווערען.

יודישע ארבייטסלאזע נישט געדארפט מחלל-שבת-זיין צוליב דער מאגיסטראט-שטיצע.

(ג) צוליב דעם, וואס דער מאגיס־טראט האט בעשלאסען ארויסצוגעבען אונטמאלוגע דרינגענדע אונטערשטיצונ־גען אויך יענע ארבייטסלאזע, וואס אויף זיי אין לויט די פארשריפטען נישט חל די פערארדנונג וועגען שטיצע, האט ראטם. יחיאל יצחק בערמאן אונטערווע־גורט בעים שטאטישען שטיצע־אמט. אז די יודישע ארבייטסלאזע, וואס דארפען בעקומען די שטיצע אום שבת, זאלען דאס קענען בעקומען מארגען מאנטאג אין דונסטאג. מחמת דעם זענען די יודען, וואס האבען אום שבת נישט גע־וואלט אנגענומען די שטיצע, בעפרייט געווארען פון מחלל שבת זיין.

צוויי פערזאן דער'הרג'עט

אונטער די רעדער פון דער באהן.

(וו) געסטען זענען צוויי פערזאן גע־שטארבען מיט א ערשלוכען טויט. זיי ווען אין א ערשלוכען טויט. אנ'גלוכען דער פון צוג אונ צישטעטערט געווא־רען אויף שטקלער.

דער 20-יעהריגער לעאן קאבזשונסקי אונ נושט ווען פון ראספעשע ארבעד־גענאנגען די באהן-לינע, נישט בעמער־קענדיג, אז עס קומט אן א צוג, ער אונ ארונטערגעפאלען אונטער די רעדער אונ געפונען דארט דעם טויט. אנ'גלוכען טויט האט געהאט דער 26-יעהריגער וועלאקי פון פעטרקאָו, וועלכער אונ הונטער פעטרקאָו צורבען געווארען אויף פוצלעך אונטער די רעדער פון צוג.

פאלקס-אונ'ווערזיטעט ביי דער ציוניסטישער ארגאנזאציע.

די פארלעזונג פון רעד. י. אוגער אויף ד. ט. „ציוניזם אין דער ענגלישער ליטעראטור", וואס איז פערגענגען וואך אפגעלעגט געווארען צוליב'ן הערשענ־דען פראסט, קומט פאר הייניט זונטאג, 8.30 אוהענד אין לאקאל פון דער ציו־ניסטישער ארגאנזאציע (צענגעלניאנא 4).

עס איז צו האפען, אז די אינטערע־סאנטע פארלעזונג וועט צאהלרייך בע־זוכט ווערען.

אלגעמיינע פערזאמלונג איז מעקסטיל-מייסטער-פעראיין.

(—) הייניט אוענד קומט פאר אין אונ געגעם לאקאל אויף זאלאדרניא 63, די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון מעקסטיל-מייסטער-פעראיין.

כ'אנסטיטוציע-פראיעקט פון „ב. ב."

דארף אפגעווארפען ווערען.

כאראקטעריסטישער ארטיקעל פון דעם. טונוט אין „ראב'אטניק".

אין „ראבאטניק" געשריבען מר א גרע־סערען ארטיקעל פון דעם. טונוט, פול מאלנער פוילישער מינוסטער, וועגען ארייגשראנגען קאנסטיטוציע־פראָ־יעקט פון ב.ב. קלוב.

„שוין בערך דריי יאהר — הויבט אן דעם. טונוט זיין ארטיקעל — זענען מיר עדות פון צושטייגען פוילען צום וועלען, בערערפענישען אונ קאפריזען פון אינ־מענש, אלץ — רעכט אונ קאנסטיטוציע, פרידשעם, די פרעגע פון מלחמה אונ שלום, די רעכט פון אינסטיטוציעס אונ די רעכט פון ישרען מענש — אלץ אונ דער רעפיבליק אונ אפהענגען אונ מא־לאנט צו אינפטהונגטיט פון א יחיד. עס זענען אפגעשאפט געווארען אלע געזעצ־לוכע פארשרינפטען, מ'מאכט בעמהיג־נען אומצופרענען דעם לעצטען ווידער־שטאנד, מ'שטרעבט נישט נאר צו צו־ערקלען די גזעלשאפט, נאר צוצוטרע־טען אונ אויהר ישרע ארגאנזאציע, אלץ, וואס אונ זעלבסטשטענדיג.

אטערגסטען אונ אבער וואס די הייי־סעסטע אנהענגער פון דאזיגען סיסטעם האבען נישט געקענט בינ אוצט געבען קיין תשובה אויף דער פראגע, וואס וועט זיין, ווען דעם דאזיגען סיסטעם וועט פערלעזן זיין שעפער אונ זיין לעבערינער מומבאל דער ארייגנעטראגענער פרא־יעקט פון רעגירונגס-לאגער וועגען ענ־דערן די קאנסטיטוציע ווארפט א העל לוכט אויף דער פארטזעצונג פון דאזיג־גען סיסטעם, כמעט די גאנצע פאקטי־שע מאכט אונ דער מלוכה וועט זיך קאנ־צענטרירען אונ דער הענד פון אונ מענש, אונ די הענד פון מלוכה-פרעזידענט.

מ'לעגט אונז פאר צו לענאלזירען די אלגעהערשפט. פאר וועמען דארף מען בערעקלען די גזעלשאפט, נאר צוצוטרע־טען אונ אויהר ישרע ארגאנזאציע, אלץ, וואס אונ זעלבסטשטענדיג.

אטערגסטען אונ אבער וואס די הייי־סעסטע אנהענגער פון דאזיגען סיסטעם האבען נישט געקענט בינ אוצט געבען קיין תשובה אויף דער פראגע, וואס וועט זיין, ווען דעם דאזיגען סיסטעם וועט פערלעזן זיין שעפער אונ זיין לעבערינער מומבאל דער ארייגנעטראגענער פרא־יעקט פון רעגירונגס-לאגער וועגען ענ־דערן די קאנסטיטוציע ווארפט א העל לוכט אויף דער פארטזעצונג פון דאזיג־גען סיסטעם, כמעט די גאנצע פאקטי־שע מאכט אונ דער מלוכה וועט זיך קאנ־צענטרירען אונ דער הענד פון אונ מענש, אונ די הענד פון מלוכה-פרעזידענט.

מ'לעגט אונז פאר צו לענאלזירען די אלגעהערשפט. פאר וועמען דארף מען בערעקלען די גזעלשאפט, נאר צוצוטרע־טען אונ אויהר ישרע ארגאנזאציע, אלץ, וואס אונ זעלבסטשטענדיג.

אמערגסטען אונ אבער וואס די הייי־סעסטע אנהענגער פון דאזיגען סיסטעם האבען נישט געקענט בינ אוצט געבען קיין תשובה אויף דער פראגע, וואס וועט זיין, ווען דעם דאזיגען סיסטעם וועט פערלעזן זיין שעפער אונ זיין לעבערינער מומבאל דער ארייגנעטראגענער פרא־יעקט פון רעגירונגס-לאגער וועגען ענ־דערן די קאנסטיטוציע ווארפט א העל לוכט אויף דער פארטזעצונג פון דאזיג־גען סיסטעם, כמעט די גאנצע פאקטי־שע מאכט אונ דער מלוכה וועט זיך קאנ־צענטרירען אונ דער הענד פון אונ מענש, אונ די הענד פון מלוכה-פרעזידענט.

מ'לעגט אונז פאר צו לענאלזירען די: אלגעהערשפט. פאר וועמען דארף מען עס? פאר פילסודסקי'ן? דאס אונז, דולט מיר, לחלוטין אובריג. פילסודסקי בע־זיצט לעת עתה די פולע מאכט אונ פוי־לען. א קאנסטיטוציע, אפילו אנ'אבסא־לוטיסטישע, מוז זיין אנ'אויסדריק פון פערטיילען די ארבעט, רעכט אונ פליכ־טען צווישען די הערשער, אונ אובער די וואס מ'הערשט. די קאמפלוצירטע בע־צוהונגען צווישען פילסודסקי'ן אונ דער דעמאקראטישע האבען געגעבען די לעצטע א רעכט פעסטצושטעלען, אז דער קע־מענדאנט אונ בלי-סקפ א מענש מיט א סך זעלטענע מעלות אבער ער פערמאגט אונ געוואלדיגען חסרון: ער וויל צו ער קען נישט צוזאמענארבייטען מיט מענ־שען. אובערהויפט וואלט יעדער געשרי־בען אט געקענט בעטען וועגען פון דער פרעזידענטור און פון פרעמיער־אמט.

אויב ווערט דער ארייגנעטראגענער פראיעקט וועל פעסטשטעלען די מאכט אונ די מעמענטען פון פילסודסקי'ס נאָכ־פאָלגער, מוז איך אנערקענען, אז ער שטעלט אוהם אונ אנ'אויסערגעוועגליך שווערער לאגע. מ'גוט אוהם אזא מאכט, וועגען וועלכער קיינער האט אונ פוילען נישט גע'הולט'ם זיט די צייטען פון די ערשטע פיאסאטצען.

מיר ווייסען נישט ווער דאס וועט זיין מיר ווייסען נאר, אז דאס וועט נישט זיין פילסודסקי, וועמען מ'קען פערגעטערן, צו האסען, אונטערשטוצען אדער בע־עמפען, וועמען מ'דארף אלענפאלס אנ־ערקענען, אז ער איז א וועלטגער טיפ אונ פוילען מיט מא גענג שטארקען ווי־לען. זיין פערטרעטער וועט זיין אבער נאר אנ'אמטליכער הילר אויף זובען יאהר, ווען וועט דארפען אויספוהרען די ארבייטען פון א הערקולעס. אונ די דאזיגע ארבייטען וועט ער זיין אלטן. ער וועט זיך נוט קענען שטוצן אויף קיין אינ־טעל פון דער בעפעלקערונג. וועט ער זיך שטוצען אויפ'ן מולומער, וועט קעגען קומען דערצו, אז ישרער אפיצער וועט ברענגען פאר'ן הויז פון סיום זיין פליטאָ־זעלנער, בלייבט בלו דער „רעגי־רונגס-לאגער". דאס איז אבוסעל צו וועג־גנג. פילסודסקי אונ, נאמרלוך, עפעס, אונ דאס אפילו אונ א גרויסער מאס. דאס אובריגע אונ א לעבערינע לענגע־דע, אבער דער פילסודסקיזם? אלץ גע־זעלשאפטליכע גרופע אונ זי נארגישט, אונ זי רוהמט זיך אפילו דערמיט. נוין, די פערד אלטן וועלען נישט „ציהען".

„דער רעגירונגס-לאגער רעדט אונז אונ, אז אלץ אין בעסער, ווי צורוקגעהן צו דער „סיום-הערשאפט". אבער אונ דער סיום-הערשאפט האט דאס פאלק זיך געלערנט אונ מיר האבען נישט קיין גרונד צו בעהויפטען, אז דאס פאלק וואלט נישט געפונען קיין לייס־טערן אויסוועג ווי א בורגער-קריג. א חיוב דעסטו מע ז פעסטשטעלען, אז אין דער צייט פון דער סיום-הערשאפט זענען פאקטישט געווען נאר 10 פראצענט אונ־זערע פעהלער אונ נייגיג פראצענט רכילות'ן, וועלכע זענען פערשפרייט גע־וואָרען דורך אנדערע. אונ וואס וועט זיין, אז דער פרעזידענט וועט זיין א טייגע־נגכסט אדער א שומה? צו וועט פוילען אויסהאלטען נאר א סך אזעלכע רעזיגא־לישע פראבען?"

זיין זעהר כאראקטעריסטישע ארטיקעל פערענדיגט דעם. טונוט מיט פאלגענדע ווערטער:

„דער דאזיגער אנטי-מליכה'שער פראָ־יעקט דארף אפגעווארפען ווערען אהן שום דעבאטע און דער ערשטער לעזונג.

—0—

שרעקליכע רייזע אויף א פראסט

פון 40 גראד.

דראמאטישע שילדערונג פון א יודישען סוחר, וואס איז צוויי מאל לעת פער־גראבען געווארען מיט א צוג אין שניי ביי א פראסט פון 40 גראד.

א בעקאנטער לעמבערגער סוחר, וואס אין בעת די גרויסע פרעסט געפאהרען מיט'ן צוג פון לעמבערג קיין סטאנים־לאוואו און האט אויף דעם וועג געמוזט אפשטעהן נאנצע 48 שעה אין צוג, וואס אין פערנראכען געווארען אין שנוי, גוט אובער פאלגענדע דראמאטישע שילדע־רונג וועגען זיין רייזע.

דעם פאהרען שבת בינאכט האב איך געדארפט פאהרען קיין סטאנים־לאוואו מיט דעם שנעל-צוג, וועלכער נעהט גע־וועהנליך אפ פון לעמבערג ארום 7.25 אוהענד.

דער שנעל-צוג איז זעהר גוט געפאה־רען דעם נאנצען וועג בינ קיין יזופאל, א שטעמעל, וואס איז נישט ווייט פון סטאנים־לאוואו. אין יזופאל אבער איז דער צוג שטעהען געבליבען אין מען האט נישט געקאנט ווייטער פאהרען. דאס איז געווען זונטאג, ארום 6 א זייגער אין דער פרוה.

דער פראסט איז אין דער צייט געווען אזוי שטארק, אז ווען מאנכע פאסאזשי־רען זענען געלאפען צום ברינען נאך וואַ־סער, איז דאס וואסער בינ מען האט עס ארייגגעבראכט אין צוג, געפרוירען גע־וואָרען.

דער צוג איז אזוי געבליבען שטעהן בינ 10 אוהענד. ארום צעהן בינאכט האט דער נאטשאלניק מודיע געווען די ריי־זענדע, אז עס קומען אָ פון סטאנים־לאוואו צוויי לאקאמאטיוועס צו אונזער רעטונג. ארום 12 בינאכט האט דער צוג — בי־פורצונג גראד פראסט — אנגעהויבען רוהרען פון פלאץ. קוים איז דער צוג אבער אנגעפאהרען צוויי קולאמעטער, איז ער געבליבען שטעקען אין שניי און אלע דריי לאקאמאטיוועס האבען אוהם נישט געקאנט רוהרען פון ארט. פאר די לאקאמאטיוועס איז נישט געווען קיין שום אנדער אויסוועג ווי אובערלאזען דעם צוג און ארייגנפאהרען קיין סטאנים־לא־וואו. מיר זענען געבליבען שטעהען אינ־מיטען פעלד אויף גאט'ס בעראט אין די פורצונג גראד פראסט האבען אנגעהויבען זייער מורא'דיגע ווירקונג. דער פראסט איז פעלד איז געווען מעהר ווי פורצונג גראד. דאס לוכט פון די וואגאָנען איז אויסגעגאנגען אין אזוי איז מען געווע־סען אין די פערפרוירענע וואגאָנען אונ מען האט געצוטערט אין געאמערט פון קעלט. מיר זענען געזעסען צוגעטויעט אין דער פינסטער איינער צום צווייטען בינ 4 א זייגער פארטאגס. די קעלט איז געווען אונערטרעגליך. עס איז געקומען דערצו, אז מען האט זיך גענומען פשוט טאנצען אין די וואגאָנען. עס איז געווען אנ'אינטערעסאנטער טאנץ. עס הא־בען געטאנצט גאנץ זיך אונבעקאנטע מענשען. ווייבער, ווייבלעך, יודען, חסי־דים, אינטעלינענטען, יונגע אין אלטע, יודען מיט קרוסטען, אין דאס איז גע־ווען א דערוואַרמונגס-מיטעל אין דער שרעקליכער קעלט.

מאנטאג פרוה זענען אנגעקומען טע־רעץ שלומעגס מיט פערד. דאס איז איך אנגעקומען דער באהן-כאשאלנוס, דער גראף דזיערזשוצקי פון יזופאל אין זיין זוהן. גראף דזיערזשוצקי אלען האט געלוטעט די רעטונגס-אקציע.

צוגערשט האט מען ארויפגענומען אויף די שלומעגס די פרויען אונ קינדער. בי־מעהר ווי פערצונג גראד פראסט האט מען זיי אלע געבראכט אויף דער באהן־סטאציע. בי דעם קלינגעס וועג האט מען פעסטגעשטעלט 45 אפגעפרוירענע אונ פערפרוירענע. אונ קונד האט אויף ארט אונ שטעל בעקומען א לונגען-ענטצונ־דונג. דאס האט מען זיך גענומען ראטע־ווען די סאנסבולען.

די האלב-פערפרוירענע מענשען האט מען געברענגט אין שטאט ארין אונ מען האט זיי אינגקוארטירט אין די פרוואַ־טע הייזער, וואו מען האט זיי ערשט דערוואַרמט די געפרוירענע גלידער.

ערשט דונסטאג מיטאג האט דער גא־משאלניק געלאזט מודיע זיין אלע ריי־זענדע, אז פון סטאנים־לאוואו קומט שוין א מאשין צום צוג און מיר וועלען קאנען פאהרען.

אזוי זענען מיר דונסטאג מיטאג דער־לייזט געווארען פון. אונזערע גרויסע לייי־דען און ארייגנעקומען בשלום קיין סטא־נים־לאוואו.

—0—

Dr. I. Herszfinkiel
ספעציאליסט קינדער-קראנקהייטען
זאוואדזקא 15, טעל. 87-11
צוריקגעקעהרט
נעמט אן פון 8—9½ און פון 3—5.

Dr. DONCHIN
צוריקגעקעהרט איז לאנד
ספעציעל-ארצט פאר אויגען-קראנקהייטען
נעמט אן טעגליך פון 10—1 און פון 4—7 נאכמ.
זונטאג — פון 10—1 נאכמ.
מאניושקי 1 Moniuszki טעל. 90-07

Dr. med Adam BENDER
Przejazd 30, Telef. 54-68.
ספעצ. פאר אינערליכע
און הארץ-קראנקהייטען
יעמט אן פון 5—7 נאכמיטאג.
0089

ווען איהר נעהט אריבער די גאס,
כוסט מיט אפענע אויגען; איהר טענט בלייבען
אנ'אייביגער קאליסע. אדער גאר געפינען דעם כויט.
היט זיך, מען זאל אייך נישט איבערפאהרען

טראצקי האלט ביים שטארבען

סאוויעטען-רעגירונג שויז ראטיפיצירט דעם ליטווינאוו-פראטאקאל

דעמאנסטראציע פון הונגעריגע יודען אין בעסאראביען

טראצקי'ס טעג זיינען גיצעהלט

איבער'ן שווער-קראנקען געווען. באלשעוויסטישען דיסטאטאר וואכט איצט דאס שטרענגע אויג פון סאוויעטישען קאנסולאט

בערלין (א. ו.) „פאסישע צייטונג" מעלדעט פון קאנסטאנטינאפאל, אז טראצקי וועט דערווייל פערבלייבען אין סמאמבול, ווייל זיין געפעהרלוכער געזונד-צושטאנד ערלויבט אוהם נושט ווייטער צו פאהרען.

טראצקי מיט זיין פאמיליע האט זיך בעזעצט אינ'ם פאלאץ פון דער געווען. צערושער אמבאסאדער, וואו עס געפינט זיך איצט דער סאוויעטישער קאנסולאט. טראצקי איז געגליך אפגעזונדערט פון דער וועלט. זיין פאמיליע טאר אפילו נושט האבען קיין מגע ומשא מיט דער דזערשאפט פון קאנסולאט. א שטארקע וואך פון דער סאו. פאלוטישער פאלו-צע הוט טראצקי'ן בי מאג און בינאכט.

טראצקי'ס רוזע קען אויסלאנד און פאראלוזירט געווארען צוליב זיין שווער קראנקהייט; די סאוויעטישע רעגי-רונג האט זיך גערעכענט מיט דער מעג ליכקייט, אז טראצקי'ס מעג יעגען גע-צעהלטע צוליב זיין לונגען-קראנקהייט. די סאוויעט-רעגירונג האט דערבייבער מורא געהאט, אז אויב ער וועט שטאר-בען און רוסלאנד, וועלען זיינע אנהע-נער פערשפרייטען קלאנגען, אז מען האט אוהם פערסם'ט.

מאסקווא (ספ.) פון מאסקווא מעל דעט מען, אז די דייטשע רעגירונג האט נושט ערלויבט טראצקי'ן ארייזנצופאה-רען קיין דייטשלאנד.

רוסלאנד היט ליוויז ראטיפיצירט

דיים צונאב-בראטאקאל צום קעלאג-פאקט.

מאסקווא (ספ.) דאס פרעזידיום פון צענטראלען אויסשוהר-קאמיטעט פון די סאוויעטען האט ראטיפיצירט דעם צונאב-פראטאקאל צום קעלאג-אבמאך וואס אין דעם 9. ד. ח. אונטערגעשריי-בען געווארען און מאסקווא דורך די רע-גורונגען פון פוילען, רוסלאנד, רומעגיען עסטאניען און לאטווע.

גלייך דערויף האט דער נארקאמונ-דיעל קאמונוקורט דעם פוילישען קאנ-סולאט אין מאסקווא, אז די סאוויעטי-שע רעגירונג האט ראטיפיצירט דעם ליטווינאוו-פראטאקאל.

דעמאנסטראציע פון די הונגעריגע יודען אין בעסאראביען.

די דעמאנסטראנטען פאדערן ברויט.

בוקארעסט, 16 פעבר. (יט"א) דער מצב פון די הונגערנדע יודען אין קישונעוו ווערט וואס אמאל שווערער. די שוואכע הולפס-מיטלען, וועלכע עס האט געגעבען די רעגירונג זענען נושט בכח צו שטילען די גרויזאמע נויט.

פאר'ן בנין פון הונגער-קאמיטעט האט זיך געכמירט א דעמאנסטרא-ציע פון הונגעריגע יודען אויף פון-זישער און גמיטנער ערהאלונג פון יונגערלוכע יו-דישע רעליגיעז עארבייטער.

אין צוזאמענהאנג דערמיט האט די אגודת-ישראל-צענטראלע דעלעגירט קבץ פוילען דעם ה' נחום שמענגעל, כדי ארויסצופוהרען די נויטונג הכנות אין ערשטע ארגאנזירונגס-ארבייטען פאר דער פראקלאמירונג און שאפונג פון „קרן הבראת הפועלים".

וועלכער וועט שטעהן אונטער'ן פראק-טעקטאראט פון אגודת ישראל און וועט ציע פון די הונגערנדע, וועלכע האבען געפאדערט ברויט. פאלוצין האט צוטרי-בען דעם המון און אויפגעפאדערט, ער זאל נושט צילאזען צו קיין עקסצעסען די קישונעווער יודישע צייטונג „אונזער צייט" האט ארויסגעגעבען א ספעציעלען הונגער-נומער.

זומער קאלאניעס פאר דער רעליגיעזער ארבייטער-יוגענד.

ווען. (יטא) ווי עס ווערט מוטגע-טיילט, און די אגודת-ישראל-צענטראלע און וועגן צונעטרעטען צו ארגאנ.זורען הייראהר זומער-קאלאניעס פאר יוגענד-ליכע יודישע רעליגיעזע ארבייטער. און דער ערשטער רעהע קומען און בע-טראכט יודישע יוגענד-לייט פון פוילען. צו דעם צוועק ווערט געגרינדעט א פאנד אונטער'ן נאמען „קרן הבראת הפועלים". וועלכער וועט שטעהן אונטער'ן פראק-טעקטאראט פון אגודת ישראל און וועט פערדוועגדעט ווערען אויף פונזישער און גמיטנערהאלונג פון יוגענדליכע יו-דישע רעליגיעז ארבייטער.

אין צוזאמענהאנג דערמיט האט די אגודת-ישראל-צענטראלע דעלעגירט קבץ פוילען דעם ה' נחום שמענגעל, כדי ארויסצופוהרען די נויטונג הכנות אין ערשטע ארגאנזירונגס-ארבייטען פאר דער פראקלאמירונג און שאפונג פון „קרן הבראת הפועלים".

אנטיסעמיטישער סקאנדאל אין קארפאטען-רוסלאנד

העברעאישער לעהרער ווערט ארויסגעשיקט פון רומעניען. - אינטערפעלאציע אין משכאסלאוואקישען פארלאמענט.

פראג. (יטא) די יודישע עפענטליכע מיינונג און אויפגערודערט געווארען דורך א געשעהענוש. וואס הייר לעע-טענס געהאט אנ'ארט אין ר[illegible] רוסלאנד. פון א געוויסער צייט איז און שטענטיג סעוויליש געווען בעמונ דער העברעאישער לעהרער י. עדעלשטיין, א רומענישער בורגער, וואס האט געהאט די ערלויבנוש פון דער מאלט צו זיין טעמיג און קארפאטען-רוסלאנד. דעם לעצטען פרימער. א האלבע שעה פאר זיין-אונטערגאנג. און בי עדעלשטיינ'ען צוגענומען געווארען זיין באס און אהן וועלכער עס איז פריהערדיגער פערשטענ דיגונג, איז ער אפגעשטעלט געווארען צו דער רומענישער גרענץ. וואס מיט אוהם איז געשעהען, איז ביז איצט נושט בע-וואוסט. די אונטערוועגצען בי דער מאלט האבען נושט געבראכט קיין רע-זולטאט.

די משכאלאוואקישע סאציאל-דע-מאקראטען גרייטען צו אנ'אונטערפעלא-ציע צו דער רעגירונג וועגען דער סקאנ-דאליעזער האנדלונג פון דער פראווינץ-מאלט.

דער צענטראל-קאמיטעט פון ציוניס-טישען לאנדעס-פערבאנד און משכלא-סלאוואקיען האט אנגענומען א שארפע רעזאליוציע געגען דעם פארפאל. און די פאליטישע קרייזען בעטראכט מען דעם סקאנדאליזירען פארפאל אלס אנ'אנהויס פון א שארפען קאמף מצד דער אנדארי-שער רעגירונג געגען דעם נאציאנאלען יודענטום פון קארפאטען-רוסלאנד.

אנ'אוואנטיריסטישע אראבערין פון תל-אביב אין פראג.

פראג. (יטא) די מעג אין קען פראג אנגעקומען א 16-יעהריגע אראבערין פון תל-אביב, וועלכע האט זיך דארט אלס מולד-טרעגערין, בעקענט מיט א משע-לא-סלאוואקישען סטודענט און בעשלא-סען אוהם אויפצוזוכען. די יונגע אראב-ישע שעהנהייט איז געקומען קיין פראג אין זומער-קלייידונג און האט מיט זיך געהאט בלויז אין אדרעס פון א פראגער יודישען אינדוסטריעלער, וואס זיין בר-דער איז אינזשענער אין תל-אביב. דער אינדוסטריעלער האט דער אראבערין ערמעגלעכט גאסטפריינדליכקייט. די אוואנ-טריסטישע אראבערין וויל זיך אפנעמען דער פולם-קונסט און האט נושט ברעה אומצוקעהרען זיך קיין ארץ-ישראל. די גאנצע פרעסע רעדט ארום דאס זאגרש-באלע געשעהענוש.

הונגער-קאטאסטראפע אין דער סלאבאדקער ישיבה

קאוונא. (יטא) דער הונגער און אמון-לומא האט פערורזאכט א קאטאס-טראפאלע לאגע פון דער בערוהמטער סלאבאדקער ישיבה. עס פעהלט בעשטענ-דיג פאר די ישיבה-בחורים. די ישיבה האט זיך געווענדעט נאך באלדוגער הולף צו דער יודישער געזעלשאפט און לומא און אויסלאנד.

נציב-העליון פעראורדענט אנטייל פון אלע רעגי-רונגס-דעפארטאמענטען אין דער ארץ-ישראל-אויסשטעלונג.

ירושלים. (יטא) דער נציב-העליון כער דזשאן משענעלאר האט פערארד-דענט, אז אלע רעגורונגס-דעפארטאמע-טען זאלען זיין פערטרעטען אויף דער ארץ-ירשאל-אויסשטעלונג, וואס וועט געי-עפענט ווערען קומענדיגען בסח און תל-אביב. דער ארבעטס-דעפארטאמענט פון דער ארץ-ישראל-רעגורונג האט דעלע-גירט א רעפרעזענטאנט אין אויסשטעל-לונגס-קאמיטעט.

אַ יוד—פאָרזיצער פון דער „סלאָוואַקישער ליגע"

קאשוי. (יטא) אויף דער יעהרלי-כער קאנפערענץ פון דער „סלאוואקישער ליגע" און וועגן פרעזידענט פון דער ליגע געוועהלט געווארען אויף אזא אמט אין א סלאוואקיש-נאציאנאלער ארגאנזאציע, ד"ר הוגו ראט, אונגער יודישער אינדוסטריעלער, וואס זיין ברו-דער איז אינזשענער אין תל-אביב. דער אינדוסטריעלער האט דער אראבערין ערמעגלעכט גאסטפריינדליכקייט. די אוואנ-טריסטישע אראבערין וויל זיך אפנעמען דער פולם-קונסט און האט נושט ברעה אומצוקעהרען זיך קיין ארץ-ישראל. די גאנצע פרעסע רעדט ארום דאס זאגרש-באלע געשעהענוש.

ערמאָרדעט אַ יודישען שומר אין רחובות

ירושלים 16 פעברואר (יט"א) דער יודישער שומר אין רחובות יוסף גינעוויטש איז ערמארדעט געווארען, שטעהענדיג אויף זיין פאסטען. דער מערדער איז נישט ענטדעקט געווארען.

ס'איז איבריג צו קומען קיין לאדז.

מיר ערלעדיגען אלע ענינים אין די געריכטען אין אלע מלוכה'שע, קאמונאלע און פריוואטע אינסטיטוציעס אין לאדז, וואַרשא, אין גאנץ פוילען און אין אויסלאנד.

אינפארמאציעס, פערטרעטונגען, בעראטונגען אינפארמאציעס, פערמיטלונגען אין אלערליי ענינים, וועסטעל-אינסאסא, קלויזולעס. זאבעזפיעטשעניעס אויסקונפטען און בעאבאכטונגען.

ביורא „ארגוס", לאדז, זאבאדניא 36

מיר זוכען קארעספאנדענטען און מיטארבייטער :—:—: אין אלע שטעט און שטעטלעך. :—:—:

Gimnazjum J. ABA

דאס גימנאזיום פון י. אב איז מודיע, אז פון היינטיגען טאג אן 8.25 א זייגער פרי הערען בענייט די למודים אין אלע קלאסען.

אינדיאנער מיליאנער פערפיהרט פון א ווייסער פרוי

און די נארט פון איהם אויס דאס גאנצע פערמעגען.

נעשיכטע, וואס קאן ברענגען צו אנ'אינדיאנער-אויפשטאנד אין אמעריקא.

גאנץ ניו-יארק קוקט איצט מיט א פיקאנטען פרעצעס, וואס א 70-יעהרי-גער מיליאנער האט פערפיהרט געגען זיין יונגע ווייבעלע, דער בעטראגענער מאן איז אנ'אלטער, רויט-הויטיגער אינ-דיאנער, א געוויסער זשאק לינקילן פון א פערוואלטונג אונדיאנער-שטעטלעך אין קאליפארניען, אין דאס געטרייע ווייבע-לע איז די רייצעידע יונגע אמעריקא-נערין בריזזש סטווערסטאן, בריזזש סט-ווערסטאן. איז

איצט אינגאנצען אלט א קימא לן פון א יאהר 22. זי האט אבער אונטער זיך א שטורמישע פערגאנגענהייט. זי האט שוין פיל דורכגעמאכט אין איהר לע-בען. זי איז שוין געווען א צירק-טענ-צערין און א קאבארעט-אקטריסע, א קלויסטער-מיידעל און א באנע. א גע-וויסע צייט האט זי אויך אפילו געהאט מחזקות מיט א בערימטען הערשט פון באנדיטען אין טשיקאגא. מיט א צוויי יאהר צוריק איז זי געווען אין דער רעזידענץ פון די אמעריקאנער קינג-שעהנהייטען קיין האליוואוד אין דארט גייהרובץ איהר גליק. זי דיס גרוולט ווערען זי פילם-שפילערין. זי האט זיבער נישט געהאט קיין מזל-דערצו. די פילם-דירעקטערען האבען נישט אנערקענט איהר מאלענט און זי איז גיבליבען בעירום וחסר כל. אין יענער צייט הייט זי זיך בעקענט מיט א וואנדער-טרופע אינדיאנער-אקטיארען און זי הייט זיך אין זיי אנגעשלאסען. זי האט מיט זיי אויסגעוואנדערט איבער אלע שטעט אין דערפער פון די רויט-הויטיגע אינדיאנער און אומ מיט האט זי בע-קומען בייפאל. אט אויף די דאזיגע וואנדערונג הייט זי זיך בעקענט מיט דעם ריכטען אינדיאנער לינקאלן, אויף וועלכען זי האט געוואָרפען אנ'אויג צו-ליב זיין ריכטען.

לינקאלן איז שוין דעמאלס געווען א זקן פון זיבעציג יאהר. דאס בלאנדע מיידעל האט איהם איינציגוויין ארייני-געקריגען אין איהרע צארטע לאפקע-לך ארייין, אזוי לאנג און אזוי ברייט בין זי האט אנגעהויבען צו ערייען אין די גאסטן, אז דער אלטער האט זי פערפיהרט, און ער מוז דריבער מיט איהר חתונה האבען. דער אלטער האט איצט געהאט אויסצישטעהן געפרעמטע צרות. מענשען האבען איהם נישט גע-לאזט די גאס דורכגעהן. די רויטע האָ-בען איהם פערפאלגט, פאר וואס ער האט געהאט אויף דער עלטער מחזקות מיט א ווייבער. און די ווייסע האבען איהם ווידער געבייניגט, ווייל ער האט געהאט די עזה צו קימפרעמטירען א פרוי פון דער ווייסער ראסע. דער אל-טער האט מורא געהאט די גאס אדורכ-צוגעהן, אז מען זאל איהם נישט ליי-טשען. באין ברירה האט ער מיט איהר געמוזט שטעלען א חיפה.

איצט האט זיך ערשט פאר איהם אנגעהויבען דער אמת'ער גיהינום. זי האט איהם ממש נישט געלאזט אויפ'ן אויג. אין צנהויב האט ער פראבעטירט געשריגען, געוואלדעוועט, אז ער איז דער הערשער אינ'ם הויז. מיט דער צייט האט איהם אבער דאס ווייבעלע אזוי דרעפירט, אז ער איז איהר געוויא-רען געהארכזאם, ווי א הינטעל און האט איהר נאכגעגעבען אלע קאפריזען.

מיט דער צייט האט זי פון איהם אויסגעגאנגען אנ'אונטערשריפט, אז ער פערשרייבט איהר א העלפט פון זיין פערמעגען און די אנדערע העלפט — פאר דער באפטיסטישער געזעלשאפט אין סאן פראנציסקא. אז זי האט שוין פון איהם ארויסבעקומען דאס פאפיר, האט זי איהם איהם איינגאנצען ארויס-געוואָרפען פון שטוב. וואָרום, וואס טויג איהר דען אנ'אלטער צובריכע-נער שארבען, און ער האט זיך ארומ-געדרעהט גאנצע טעג אויף די גאסען און געליטען הונגער.

זיינע אלטע גוטע פריינד האבען זיך איבער איהם מרחם געווען און איהם אויסגעבעטן געלד צו פערפיהרען א פראצעס גענען דעם געטרייען ווייבע-לע. אין דער אנקלאגע שרייבט דער אלטער, אז ער איז אנ'אלפאבעט, ער האט נישט קיין שום ידיעה אין די קליינע אותיות'לעך, און ער האט דע-ריבער נישט געוואוסט, וואס דאס ווייי-בעל גיט איהם אונטערצושרייבען. ער קלאגט זי אלץ אן, פאר שווינדעל, אונטרייהייט און אויסנארעריי.

דער פראצעס האט אויפגערודערט די גאנצע שארית הפלטה פון די אינדיא-נער-שבטים אין אמעריקא, וועלכע דיג-גען די בעסטע אדווא"קאטען, כדי צו דערווייזען, אויף וועס די ווייסע זענען אלץ פעהיג.

גאנץ אמעריקא ערוואַרט מיט דער גרעסטער שפאנונג דעם אויסגאנג פון פראצעס.

הונגעריגע יודען שטארבען

סאוויעטען-רעגירונג שויז ראטיפיצירט דעם ליטווינאוו-פראטאקאל

דעמאנסטראציע פון הונגעריגע יודען אין בעסאראביען

אַנטיסעמיטישער סקאַנדאַל אין קאַרפּאַטען-רוסלאַנד

העברעאישער לעהרער ווערט ארויסגעשיקט פון רומעניען. - אינטערפעלאציע אין משכאסלאוואקישען פארלאמענט.

אַ יוד—פאָרזיצער פון דער „סלאָוואַקישער ליגע"

הונגער-קאַטאַסטראָפע אין דער סלאָבאָדקער ישיבה

נציב-העליון פעראָרדענט אַנטייל פון אַלע רעגי-רונגס-דעפּאַרטאַמענטען אין דער ארץ-ישראל-אויסשטעלונג.

אַ יוד—פאָרזיצער פון דער „סלאָוואַקישער ליגע"

ערמאָרדעט אַ יודישען שומר אין רחובות

אַ יוד—פאָרזיצער פון דער „סלאָוואַקישער ליגע"

ס'איז איבריג צו קומען קיין לאדז.

Gimnazjum J. ABA

די ביטערע אידאניע פון דער געשיכטע.

מיליאון ווייב טראצקי'ס גורל.

פון קאנסטאנטינאפאל און אנגעקומען א ידיעה, אז די פארגעגע וואָר און דארט אנגעקומען טראצקי מיט זיין פרוי און זהן. ער איז געקומען אויף א שיף, בע-וואכט פון א שטארקער שמירה טשעקוס-מען און רוסע גווארדייצעס. דער פאקט, אז טראצקי איז געווארען א פאלוטישער עמיגראנט האט געמאכט א געוואלדיגען רושם אין אלע קרייזען פון דער רוסי-שער עמיגראציע און די גאנצע אנטי-סאוויעטישע פרעסע און פון מיט אר-טיקלען וועגען דעם העלד פון דער אָק-טאבער-רעוואלוציע, וואס האט געענדיגט זיין קאריערע מיט דער ראל פון א פא-לוטישען עמיגראנט.

דער אלטער פוהרער פון די רוסישע לובעראלען, מיליוקאוו, שרייבט אין זיין פארזיזער ארגאן „פאסלעדניא נאוועסטי" א זעהר אונטערעסאנטען ארטיקעל וועגען דעם דאזיגען עניין און ער זאגט, אז די ווייטערע אנטוויקלונג פון דער אויפגעגע פון דעם אָקטאָבער-העלד; דער טראגישער קאַ-מוזם פון טראָצקי'ס צורוקקעהר אויף דער עמיגראציע, פון דער זעלבער עמי-גראציע, פון וואָגען ער האט אמאל צו-זאמען מיט לענין'ען געמאכט זיין טרי-אומף-צוג קיין רוסלאנד, און א גאנץ אוי-נגארטיגע ערשיינונג און דעם בוטערען חוזק פון דער נעשיכטע. די געשיכטע און זיך נוקם, זי נעמט א בוטערע נקמה. זי קאָן אָבער אויך לאכען מיט א בוטע-רער אוראניע. טראָצקי'ס פאָלוטישע קאָ-ריערע און געענדיגט. די סאוויעטען-מאכט האט פערשוקט דעם העלדען פוהרער פון קאמונזם קיין אויסלאנד. דאס איז א פרעלחייט, וואס קומען און נאך דערויף בין אויצט נושט פעהיג גע-ווען.

אויצט האט זי פערשוקט טראָצקי'ן. ער ווייזט דעם וועג און עס שטעלט זיך די פראגע:

ווער עס וועט זיין דער צווייטער?

די ביטערע אידאניע פון דער געשיכטע.

מיליאון ווייב טראצקי'ס גורל.

לאָדזער טאָגעבלאַט

ד ר רעדאַקטאָר גישט-אין פון 6 ביז 7 אין אָהענד.
נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט

„Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16 :אַדרעס

טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57, אַדמיניסטראַציע 47.

אין קלעם פון עטאַטיזם.

עטאַטיזם דאָס איז אַזאַ רעגירונגס-סיסטעם, וואָס בעשטעהט אין דער אויס-דרוקליכער אַריינמישונג פון דער מלוכה אין דער פּריוואַט-ווירטשאַפט.

אין 19. יאָהרהונדערט, ווען אין דער עקאָנאָמישער טעאָריע און אין דער פּראַקטיק האָבען געהערשט ליבעראַלע שטרעמונגען און די פּריוואַטע אונטער-נעמונגס-טעטיגקייט איז נישט געווען גע-בונדען מיט קיין שום פעראָרדנונגען מצד די עפענטליכע אָרגאַנען, דעמאָלט איז דער עטאַטיזם קיינעם אפילו אויפ'ן געדאַנק נישט געקומען.

אין ענדע אָבער פון 19 יאָהרהונדערט און קורץ פאַר'ן קריג, האָבען זיך די פערהעלטנישען. אונטער דעם איינפלוס פון די סאָציאַלע שטרעמונגען, ראַדי-קאַל געענדערט.

דאָס עקאָנאָמישע סיסטעם, וואָס איז געווען באַזירט אויף דעם רעכט פון פּריוואַט-אייגענטום און אויף דעם פריי-ען וועטלויף פון די בעטייליגטע צדדים, האָט מען אָנגעהויבען שטופּענווייז צו רעפאָרמירען.

אין אָנהויב — אין אַ קליינעם מאָס-שטאַב און שפּעטער מיט מעהר מיזהר האָבען די רעגירונגען. איינמיר דיט לאָזונג: „פערמיידונג פון די אייסערסטען פון די עקאָנאָמיש-סאָציאַלע ווידערשפּרוכען" אָנ-געהויבען זיי אינטערווענירען אין פראַ-גען פון פּריוואַט-ווירטשאַפט.

דורך דער מלחמה האָבען זיך די לע-בענס-[illegible] אין יעדער הינ-זיכט [illegible]. [illegible] די ווירטשאַפטליכע [illegible] פון זיי איז. וואָס די מלוכה-[illegible] האָט [illegible] אין איהרע הענד די רעגולירונג פון דער ווירטשאַפט איז זי טרעט אויס אַרויס אַלס אונטערנעהמער.

דער ראַזיגער עקאָנאָמישער פּראָצעס, וועלכער גייהט פון מזרח צו מערב, האָט זעהר ערנסטע סכנות און איז געוואָרען אַרויסגערופען דורך דעם קאַפּיטאַליזם-[illegible] פון פערשידענע פאַקטאָרען, זאָגט דאָ איז נישט דאָס אָרט זיי אויס-צורעכענען. מיר קענען אָבער פעסטשטע-לען, אַז אַלע עקאָנאָמיסטען זענען איי-ניג דערין, אַז דאָס אַריינמישען זיך פון דער רעגירונג האָט דערווייל נישט גע-בראַכט צו קיין שום פּאָזיטיווע רעזול-טאַטען. אַ טייל ערקלערען עס דערמיט, וואָס דער ראַזיגער עקספּערימענט דויערט ערשט אַ גאַנץ קורצע צייט. אַנ-דערע דאַגעגען בעהויפּטען מיט רעכט, דאָס דער עקספּערימענט פון מלוכה-קאַפּיטאַליזם קען בכלל צוליב פּרינצי-פּיעלע סבות קיין בעסערע רעזולטאַטען נישט געבען.

אונטער דעם פאַטאַלען איינפלוס פון די דאָזיגע נייע שטרעמונגען געפינט זיך די אינדוסטריע, ווי אויך דער האַנדעל אין אַלע לענדער. די רעגירונג האָט שטאַרק בעשוועכט די עקזיסטענץ פון דער פּריוואַטער ווירטשאַפט דורך אַ ריזיגע מלוכה-שטייערן, קאָמונאַלע און סאָציאַלע אָפּצאָהלונגען. די פּוילישע פּריוואַט-ווירטשאַפט, וועלכע געפינט זיך אין סטאַדיום פון שוואַכען קאַפּיטאַליזם, קען נישט און קען קיין פאַל אויסהאַלטען די שווערע לאַסטען, וואָס די רעגירונג לייגט אויף איהר אַרויף.

יעדע יונגע פּריוואַט-ווירטשאַפט, קען זיך אַנטוויקלען נאָר דאַן, ווען עס עקזיס-טירט אַ קאַפּיטאַל-רעזערוו, וועלכע זאַ-מעלט זיך אָן פון די ערשפּאַרטע פערדינס-טען. ווען אָבער די דאָזיגע פערדינסטען ווערען פערברויכט צו דעקען די פערשי-דענע שטייערן און אָפּצאָהלונגען, דאַן קען זיך די פּריוואַט-ווירטשאַפט נישט נאָרמאַל אַנטוויקלען... אין מערב-אייראָ-פּאַ האָבען די אינדוסטריע און האַנדעל אין זייער ענטוויקלונגס-פּעריאָדע און די ערשטע פאַזען פון זייער אַנטוויקלונג נישט געוואוסט פון אַזעלכע אונטערווע-[illegible] לאַסטען פאַר דער מלוכה און אויף [illegible] צוגעלייגט, ווי מיר זעהען דאָס [illegible] ביי אונז.

די [illegible]-פראַגע געהערט צו די [illegible] געזעלשאַפטליכע פּראָבלעמען און אויסער די בעמערקונ-גען, וואָס מיר האָבען אויבען אויסגע-רעכענט, אינטערעסירט אונז אויף דער אָרט די דאָזיגע פראַגע אין צוזאַמענ-האַנג מיט אונזער עקאָנאָמישער לאַגע.

די פּוילישע מלוכה און די קאָמונאַלע אינסטיטוציעס (מאַגיסטראַט [illegible]) טרעטען אויף אין דער ראָלע פון אונטער-נעמער, סיי אין דער אינדוסטריע און סיי אין האַנדעל. אַ גאַנצע רייהע פון פּראָדוקציאָנס-צווייגען געפינט זיך יעצט אין די הענד פון דער מלוכה און זייער עקזיסטענץ איז באַזירט אויף פּריווילע-גיעס, ד. ה. אויף מאָנאָפּאָלען. די מלוכה און די שטאָט-פערוואַלטונגען בעמי-הען זיך דעם האַנדעל אויך צו בעהער-שען, ד. ה. זיי ווילען נאָרמירען דאָס פער-מיטלען פון סחורות צווישען די קאָנסו-מענטען. די טעטיגקייט אין דער דאָזיגער ריכטונג מצד פערשידענע שטאָטישע אינשטיטוציעס, אַלס הויפּט-אונטערנעמער, איז אַלעמען גוט בעקאַנט.

די איבער צעהניעהריגע פּראַקטיק האָט אָבער געוויזען, אַז די מלוכה און די שטאָט-פערוואַלטונגען אין דער ראָלע אַלס רעגולירער פון עקאָנאָמישען לעבען איז אַ נעגאַטיווע, ווייל די ווילקירליכע אויפגאַבע, וועלכע זיי האָבען זיך גע-שטעלט, ד. ה. צוצושטעלען דעם קאָנ-סומענט די בעסטע סחורה צו די ביליג-סטע פּרייזען, האָבען זיי נישט דער-גרייכט.

טראָץ דעם, וואָס דער פּריוואַט רעטייל און קליינהאַנדעל געפינט זיך אין פיל ערגערע בעדינגונגען, ווי די מלוכה-אונ-טערנעמונגען, וועלכע געניסען פון אַלע פּריווילעגיעס, איז דאָך די קאָנקורענץ צווישען זיי נישט אַלעמאָל אויסגעפאַלען גינסטיג פאַר די מלוכה-אונטערנעמונגען. ווען דער פּריוואַט-האַנדעל וואָלט נישט געווען בעלאַסטעט מיט שטייערן פאַר דער מלוכה און סאָציאַלע צוועקען און פאַר זיינע כחות, ווען ער וואָלט געקענט געניסען פון נאַטירליכע קרעדיטען, וואָלט דאַן זיין עקאָנאָמישע פּאָזיציע אין פּוי-לען געווען אַ שטאַרקע און ער וואָלט נישט געהאַט וואָס מורא צו האָבען פאַר דער קאָנקורענץ פון דעם מלוכה-האַנדעל...

דער פּריוואַט-האַנדעל אין פּוילען אַר-בייט אָבער אין בעדינגונגען, וועלכע זע-נען אין יעדער הינזיכט אַנאָרמאַל. אין די קולטורעלע לענדער פון מערב-אייראָ-פּאַ האָט דער פּריוואַט - האַנדעל קיינ-מאָל פון אַזעלכע בעדינגונגען נישט גע-וואוסט, עס איז דעריבער נאָגען בע-גריפליך, אַז די קאָנקורענץ מצד דער מלוכה און די קאָמונאַלע אָרגאַנען הויבט אָן צו ווערען אין פּוילען געפעהר-ליך פאַר דעם פּריוואַט-האַנדעל.

וואָס איז נוגע בפרט דער לאַגע פון יודישען קליינהאַנדעל ווערט זי איינפאַך קאַטאַסטראָפאַל, ווייל דאָ ווירקט די עק-סטערמינאַציאָנעלע פּאָליטיק מיט אַלע איהרע בעגלייט-ערשיינונגען.

ווען אַ קריסטליכער קליינהענדלער ווערט אַרויסגעשטויסען פון זיין עקאָנאָ-מישער פּאָזיציע, געפינט ער מעהרסטענס טייל שטעלע אין די מלוכה-אונטערנעה-מונגען פאַר דעם יוד אָבער, איז דער דאָזיגער וועג פערשלאָסען. און אַזוי ווערט געשאַפען אַ טויליאַגען-אַרמעע פון יודישע פאָלקס-מאַסען, וועלכע לעבט אָהן שום אויכוואַטען מאָר-גענדיגען טאָג און אָהן שום אויפזיכט מצד דער מלוכה, אָדער געזעלשאַפט.

ווען מיר זאָלען זאָגאַר פון דעם דאָ-זיגען פּראָבלעם אויסשליסען אַלין, וואָס שטעהט אין דירעקטען צוזאַמענהאַנג מיט דער יודען-פראַגע, מוז אויך עפּעס געשטעלט ווערען, אַז די מלוכה שטעהט דאָ אין געגענזאַץ צו דער געזעלשאַפט.

די מלוכה קאָנקורירט ווירטשאַפטליך מיט דער בעפעלקערונג, זי נעמט ביי איהר צוועק די פערדינסט-קוועלען און אַנשטאָט דעם בעקומט די בעפעלקערונג גאָרנישט. בנוגע דעם יודישען טייל פון דער בעפעלקערונג זענען די פערהעלט-נישען טויזענד מאָל ערגער. די אינטע-רעסען פון דער מלוכה פאָדערן דעריבער אַ ראַדיקאַלע ענדערונג פון דעם האַזיגען ווירטשאַפטליכען סיסטעם!

אַדוו. ב. ל.

יודישע נייעס.

יודישער פילאַנטראָפ שפּענ-דעט 700.000 דאָלאַר פאַר'ן ניו-יאָרקער אוניווערסיטעט.

ניו-יאָרק. 15. פעבר. (יטא) דער בעקאַנטער יודישער פילאַנטראָפ פרידע-ריק בראַון האָט געשפּענדעט אַ סומע פון 700.000 דאָלאַר אויף צו בויען אַ נייעם בנין פאַר'ן ניו-יאָרקער אוניווערזיטעט.

דער פּרייסישער יוסטיץ-מיניס-טער וועגען די אונאויפהער-ליכע בית-עלמין-שענדונגען אין דייטשלאַנד.

בערלין, 15. פעבר. (יטא) בעת דער בודזשעט-דיסקוסיע אין דער קאָ-מיסיע פון פּרייסישען לאַנדטאַג האָט גע-נומען דאָס וואָרט דער פּרייסישער יוס-טיץ-מיניסטער ד"ר שמידט, וועלכער האָט צוו. אַנד. בערוהרט אויך די פראַגע וועגען די אָפטע בית-עלמין-שענדונגען אין דייטשלאַנד. די דאָזיגע פאַלען, האָט ערקלערט דער מיניסטער — בעזאָרגען ערנסט די יוסטיץ-מאַכט. ליידער ווערען צוליב די ספּעציפישע בעדינגונגען, אין וועלכע עס ווערט דאָס פערברעכען בע-גאַנגען, זעלטען ענטדעקט די שולדיגע. דער מיניסטער האָלט אָבער, אַז אַזעל-כע שענדליכע מאַטען מוזען אַמשטרענג-סטען בעשטראָפט און פערפאָלגט ווערען.

אַנ'אינטערפּעלאַציע אין בול-גאַרישען פּאַרלאַמענט וועגען דער עלילת-דם-העצע.

סאָפיא, 15. פעבר. (יטא) אויף דער לעצטער זיצונג פון בולגאַרישען פּאַרלאַ-מענט האָט דער סאָציאַליסטישער דעפּו-טאַט דמיטרי הויקאָוו אינטערפּעלירט דעם אינערן-מיניסטער וועגען די לעצטע געשעהענישען אין האַסקאָווא, וואו עס איז אויפ'ן סמך פון אַ נאַרישען קלאַנג געטריבען געוואָרען אַ שענדליכע ריטואַל מאָרד-העצע. דער סאָציאַליסטישער דע-פּוטאַט האָט שאַרף געטאַדעלט די האַנד-לונג פון דער פּאָליציי אין האַסקאָווא און האָט געפאָדערט לויט וועמענס אויפ-טראַג און צוליב וואָס פאַר אַ צוועק איז אַרויסגעפיהרט געוואָרען אַ רעוויזיע אין דער וואוינונג פונ'ם אָרטיגען רב. צום סוף ווערט אין דער אינטערפּעלאַציע גע-פאָדערט שטרענג צו בעשטראָפען די שולדיגע און בעשיצען די יודישע בע-פעלקערונג געגען אַזעלכע אַנפאַלען.

דער וועלט-פערבאַנד פון יודישע סטודענטען

(אַ בריף פון פּאַריז, ספּעציעל פאַר'ן „לאָדזער טאָגעבלאַט")

פון י. שעכטמאַן.

די יודישע עפענטליכקייט האָט, ווי עס שיינט, אָהן שום אויפמערקזאַמקייט, רוהיג אויסגעמאַכט „גענומען צו קענט-ניש" די אַלוועלטליכע יודישע סטודענ-טען-בעראַטונג, וואָס איז נאָר לאַנג פאַר-געקומען אין פּאַריז. אמת, די בעראַטונג האָט געטראָגען אַ גאַנץ בעשיידענעם און אינטערעסאַנטען כאַראַקטער; נאָר די ערשטע זיצונג איז געווען אַנ'עפענט-ליכע, — אַלע איבריגע זענען פאַרגע-קומען הינטער געשלאָסענע טירען. און אויך די בעריכטען וועגען דער אַרבייט פון דער בעראַטונג זענען געווען נאָר קאַרג. מיט דעם דערקלערט זיך אפשר טאַקע די קליינע אויפמערקזאַמקייט, וועלכע די יודישע פּרעסע און די יודישע עפענטליכע מיינונג האָבען אַרויסגעוויזען צו דער גאַנצער זאַך.

די דערקלערונג גענוגט אָבער נישט אין קיין בעציהונג, נאָר גראָד אַ גרויסע עפנט-ליכע אין רוישענדיגע קאָנפערענצען פער-רינגען די אויפמערקזאַמקייט פון דער יו-דישער געזעלשאַפט. די מאָס פון אינ-טערעס, וועלכען עס רופט אַרויס די אָדער יענע געזעלשאַפטליכע ערשיינונג. מוז בעשטימט ווערען נישט דורך איהר אויסערליכען מאַכשטאַב, נאָר דורך דער בעדייטונג און ווירקזאַמקייט פון דער זאַך גופא. דער ווערט פון דער אַלוועלטלי-כער סטודענטען-אָרגאַניזאַציע, וועל-כענס בעראַטונגען זענען אַריבערגעגאַנ-גען אַזוי שטיל, מוז אָפּגעשאַצט ווערען זעהר הויך און גרויס.

בעת מיט קיינע פינף יאָהר צוריק, אין מאַי 1924, איז אין אַמסטערדאַם פאַראייניגט דער ערשטער וועלט-קאָנג-רעס פון די יודישע סטודענטען-אָרגאַני-זאַציעס, האָט זיך די יודישע געזעל-שאַפט שטאַרק אויפגעלאַכט. דער קאָנ-גרעס איז געווען אַ גרויסער, אַנ'אימפּאָ-זאַנטער. דער געדאַנק איז געווען גע-וויס אַ שעהנער, און די פּרעסע האָט זעהר פיל געשריבען וועגען דעם ענין, אפשר בילד גאַנצן, ווי דער קאָנגרעס האָט זיך געשלאָסען, אויסוועהלענדיג אַנ'עק-זעקוטיווע, האָט מען וועגען דעם כמעט איננאַנצען פערגעסען. כמעט קיין שום שאַנצע האָט די דאָזיגע עקזעקוטיווע מצד דער יודישער געזעלשאַפט נישט בייקומען, און ס'איז כדאי געווען זיך צו-צוהערען צו דעם בעריכט, וועלכען ס'האָט אָפּגעגעבען דער סעקרעטאַר פון דער עק-זעקוטיווע, שטענדיג פון ווינע, און וועל-כער האָט געקלונגען ווי אַ בעשיילדיגונגס אַקט קעגען די יודישע עפענטליכקייט: די צוויי ביוראָס, אין ווינע און אין לאָנ-דאָן, וואָס זענען געווען נויטווענדיג, האָבען נים געקענט ווי געהעריג אַנטוויק-לען זייער אַרבייט צוליב געלד-מאַנגעל. צוליב דעם זעלבען גרונט איז נים מעג-ליך געווען אויפצוטון עפּעס ווירקזאַמעס אויפ'ן געביט פון עקאָנאָמישער הילף; די קולטורעלע אַרבייט האָט געליטען פון געלד-מאַנגעל; אַלס רעזולטאַט פון דער זעלבער סבה איז נים מעגליך געווען צו פיהרען אַ סיסטעמאַטישע אַרבייט אויף דעם געביט פון „נומערוס קלאַוזוס" און דער גאַנצער קיום איז געווען נאָר „פון האַנט צום מויל".

און דער טעם איז: נישטאָ קיין מיט-לען. די יודישע געזעלשאַפט האָט זיך בעגנוגט מיט פּלאַטאָנישע סימפּאַ-טיעס, מיט דער גרינדונג פון אַנ'עהרען-פּרעזידיום מיט פּראָפעסאָר איינשטיין בראָש, — אָבער צו אַ פּראַקטישער שטי-צע איז נישט געקומען. הן מאַטעריעל, הן געזעלשאַפטליך - פּאָליטיש האָט די יודישע אַלוועלטליכע סטודענטען-אָרגאַ-ניזאַציע זיך געמוזט אויסהאַלטען פון איהרע איינענע קרעפטען און מיטלען.

נישט קוקענדיג דערויף, — און דאָס איז מאַקע דער גאַנצער וואונדער, וועל-כער פּאָרדינט די גרעסטע אויפמערקזאַמקייט און ווילכער איז אין יעדער בע-ציהונג לעהררייך, — האָט די סטודענ-טענשאַפט אַליין, מיט איהרע איינענע כחות פערשטאַנען אויסצופיהרען אַנ'אַרבייט וואָס איז באמת מערקווירדיג, און דורך דעם בעוויזען, ווי גרויס זענען אונגעגע-ליך די אויסער-יודישע מענליכקייטען פון יעדער אַקטיווער און צילבעוואוסטער יודישער פּאָליטיק אויפ'ן אינטערנאַציאָ-נאַלען געביט. אָהן שום הילף פון „פּראָ-מינענטע" יודען, אָהן „הויך-פּאָליטיק", האָבען די יונגעלייט געפונען דעם וועג צו פּראָמדע רעגירונגען, צום פעלקער-בונד, צו מעכטיגע אינטערנאַציאָנאַלע אָרגאַניזאַציעס און האָבען ביי זיי אויס-געפיהרט אַ גאַנצע רייהע ווירקליכע און נוצליכע ענינים פון דער יוד. סטודענ-טענשאַפט.

אַזוי, למשל, איז געלונגען צו פּועל'ן ביי דער איטאַליענישער רעגירונג, אַז די יודישע סטודענטען פון אונגאַרן און פּוילען זאָלען בעפרייט ווערען פון אוני-ווערזיטעטס-אָפּצאָהל. אַזוי האָט די רעגירונג פון דער טשעכאָסלאָוואַקישער רע-פּובליק געגעבען בעדייטענדע דערלייכ-טערונגען די אויסלענדישע יודישע סטו-דענטען. דער אינטערנאַציאָנאַלער אַר-ביטס-אַמט ביים פעלקער-בונד, האָט צו-געזאָגט די שנעלסטע און אַ בעפרידי-גענדע רעגולירונג פון דער ווינטציגער פראַגע וועגען רעכט אויף אַרבייט פון די יודישע סטודענטען און פּראָמדע לענדער די גרויסע קריסטליכע סטודענטען-אָר-גאַניזאַציע „אוניווערזיטעטישע געמיינ-זאַמע הילף" האָט אויף זיך גענומען די אויפגאַבע אָפיציעל צו שטעלען די פראַגע וועגען „נומערוס קלאַוזוס" אויף דער נאָהענטסטער זיצונג פון דעם „אינ-סטיטוט פאַר אינטערנאַציאָנאַלער אינ-טעלעקטועלער צוזאַמענאַרבייט" ביים פעלקער-בונד. אויפ'ן געביט פון „נומע-רוס קלאַוזוס" האָט די סטודענטישע וועלט-עקזעקוטיווע אַליין צוזאַמענגעקלי-בען אַ גרויסע צאָהל ווערטפולע מאַטעריא-לען און זיי איבערגעגעבען דעם לאַנדאָ-גער „באָרד אויף דעפּיוטיס", וועלכער האָט אויף גרונד פון די דאָזיגע מאַטער-יאַלען דורכגעפיהרט איינינגע ווערטפולע שריט. — מיט איין וואָרט, אַזאַ דין וחשבון וואָלט זיך געווים נים געשעמט צוצושטעלען אפילו אַנ'עקזעקוטיווע פון אַ „דערוואַקסענער" וועלט-אָרגאַניזאַציע, מיט גרויסע געלד-מיטלען און אַלטע אויסגעבויטע פּאָליטישע פערבינדונגען.

דאָס איז דער עיקר. דאָס איז אויך דער גרונד, פאַרוואָס די יודישע געזעל-שאַפט איז מחויב צו שענקען דער יודי-[illegible]

(ענדע זעה זייט 6)

וויפיל גראַד פראָסט קען אויס-האַלטען דער מענש?

אַ צו שטאַרקע קעלט איז נישט אַזוי געפעהרליך פאַר'ן מענש, ווי אַ צו שטאַרקע היץ.

די סיבירער פרעסט, וואָס האָבען די לעצטע צוויי וואָכען אַפּגעשטאַט אַ ווי-זיט אין אונזערע מקומות, האָבען אַרויס-גערופען פערשידענע השערות ביי די געלעהרטע קלימאַט- און וועטער-פאָר-שער. די דאָזיגע ערנסטע לייט האָבען אויף גאָר נישט קיין שאָס אַרויסגע-זאָגט די מיינונג, אַז די איינציגע אַט-מאָספערע פון די פּאָלאַר-לענדער האָ-בען פערלאָזט זייער קאַלט-געפרוירען פאַטערלאַנד און דורך פערשידענע אומ-וועגען געמאַכט אַ שפּאַציר קיין צענ-טראַל-אייראָפּע. ווי לאַנג דער דאָזיגער שפּאַציר וועט אַזוי דויערען, ווייסען, נאַטירליך נישט די געלעהרטע. זיי קע-נען אונז אויך נישט ערקלערען די סיבות, וואָס האָבען גורם געווען צו דער דאָזיגער קלימאַט-וואַנדערונג און דאָס ווייסט מען נישט. מעהר דרייסטע-רע וויסענשאַפטס-מענער זאָגען אפילו אַרויס אַ השערה, אַז די סבה דערפון זענען די זון-פלעקען, וואָס ווירקען ווי עלעקטראָ-מאַגנעטען אויף אונזער אַט-מאָספערע. אָבער נישט אַלע זענען גורס די זעלבע סברה. און דער שפּיץ איז, אַז מיר ווייסען נישט, און מיר וועלען שוין, וואַהרשיינליך, זיך קיינמאָל נישט דערוויסען, פאַר וואָס זיין מאַיעסטעט דער ווייסער פראָסט פון די פּאָלאַר-לענדער האָט אַראָפּגענידערט פון די קריסטאַלענע אייז-בערג מיט זיינע ווייסע בערען און אַ ביסעל גע-קימען אויף וואַקאַציעס צו אונז.

מיר וועלען דעריבער זיך נישט מעהר גריבלען אין די דאָזיגע סבות, ווייל קלוגער ווערען וועט מען סיי ווי נישט דערפון און לאָמיר זיך בעסער נעמען צו אַ מעהר פּראַקטישען ענין, וואָס האָט אויך אַ שטאַרקען שייכות מיט דעם פּאָלאַר-קלימאַט. לאָמיר בעסער שטעלען די פראַגע וויפיל גראַד פראָסט דער מענשליכער אָרגאַניזם איז בכח אויסצוהאַלטען. די דאָזיגע פראַגע קען פערענטפערט ווערען, און דוקא נישט מיט קיין השערות, נאָר דורך פּראַקטי-שע בעאָבאַכטונגען און עקספּערימענטען, וואָס זענען שוין אויף דעם געביט גע-מאַכט געוואָרען. אָבער איידער מיר געהען פערענטפערן די דאָזיגע פראַגע מוזען מיר קודם כל פעסטשטעלען, אַז טעאָריע און פּראַקטיק זענען אין דער הינזיכט צוויי גאַנץ בעזונדערע וועלטען. טעאָרעטיש בעקומען קען דער מענשלי-כער אָרגאַניזם פיזיאָלאָגיש אויסהאַלטען די גרעסטע גראַד קעלט.

ווען דער מענש זאָל זיך גוט פער-פעלצען, קען ער אַ גאַנץ קורצע צייט אויסהאַלטען די גרעסטע פראָסט, וואָס עס גיבט נאָר אויף דער וועלט, און נעמליך, אַ טעמפּעראַטור פון 273 גראַד פראָסט. די דאָזיגע טעמפּעראַטור ווערט אין דער וויסענשאַפט אָנגערופען מיט'ן בעריהמטען נאָמען „אַבסאָלוטער נול-פּונקט". אַזאַ טעמפּעראַטור געפינט זיך אין דעם אַבסאָלוטער איינציגען חלל פון דער וועלט.

ביי די דאָזיגע שורות וועט זיך מסתמא ביי פיל ווייזען אַ שמייכעל אויף די ליפּען און זיי וועלען פרעגען אַ גאַנץ ריכטיגע קשיה: פון וואַנען אַ שטייגער קאָן מען וויסען, אַז דער מענש קאָן אויסהאַלטען אַזאַ מורא'דיגע פראָסט, אַז אין יענע לופט-לעערע מקומות איז דאָך דאַכט זיך נאָך קיין ילוד אשה נישט געווען?

— איז דער תירוץ — עקספּערימענ-טען. אין די קעלט-לאַבאָראַטאָריען פון די פיזיקער האָט מען פערוואַנדעלט אַ געוויסען מין גאַז אין אַ פליסיגען קערפּער. דער גאַז האָט אָנגעהויבען צו רינען, ווי וואַסער. און אַט ביי דעם דאָזיגען פּראָצעס האָט מען אַרויסגערופען אַ קינסטליכע קעלט פון 272 גראַד פראָסט, אַלזאָ כמעט ביז צום אַזוי גע-רופענעם „אַבסאָלוטען נולפּונקט". אין די לאַבאָראַטאָריעס איז געוואָרען אַזאַ קעלט, וואָס מיר געוועהנליכע בשר ודם'ס קאָנען זיך גאָרנישט פאָרשטעלען,

און דאָך זעהט מען, ווענען די פיזיקער האָבען דורכגעפיהרט דעם עקספּע-רימענט. חלילה נישט געשטאָרבען פאַר [illegible]

[illegible]

די עלעקטרישע חופה אין ריגא.

די קריזיס-יאהרען פאר התונות. — די חתונה-פראדוקציע. — די לעצטע יאהרען נאך דער מלחמה. — מיידלעך, בוגרת'ן, גרושות און אלמנות. — „הכנסת כלה" מזווג זיווגים. — די „עלעקטרישע" חופה אין ריגע און דער עלעקטרישער שטוהל אין אמעריקא. — „הכנסת כלה" ארבייט אויף אלע כלים. א פי דורכצופיהרען איהר שווערע אבער „דאנקבארע" ארבייט.

(א בריף פון ריגא, ספעציעל פאר'ן „לאדזער טאגעבלאט") — פון מ. ג—ץ.

אין דער צייט פון מלחמה האט דער עולם איינגאנצען פערגעסען, וואס דאס איז אזוינס חתונה האבען. מען קען אהן א גוזמא זאגען, אז די מלחמה-יאהרען זענען געווען די קריזיס-יאהרען, די 7 מאגערע יאהר פאר דעם אינסטיטוט פון חתונה האבען.

רבנים האבען אין די יאהרען בעוויזען צו פערגעסען די ברכות פון מסדרי קידושין זיין, די חופה-שטענגלער, אזוי ווי מען האט זיי אוועקגעשטעלט אנהויב מלחמה, אזוי זענען זיי געשטאנען היפשע יאהרען ארבייטסלאז, מוהלים האבען זיך ארומגעדרעהט אהן א שטיק ארבייט, הייבאמס און „באבעס" זענען געווארען א פרעמד-ווארט, וואס דער טייטש דערפון האט מען געדארפט זוכען אין א פרעמד-ווערטער-בוך.

און די יאהרען איז ממש מקוים געווארען די בעקאנטע לעגענדע, וועלכע דערצעהלט. ווי מען האט געכאפט דעם יצר-הרע, איינגעשפארט אין זאק און איהם נעקר לעבען מיט א מויל-מעסער — און אויס חתונות, אויס בריח'ן!

... ווי תמיד נאך א קריזיס, הויבט זיך אן א געשעטעניש, אנ'אויפבליה, אנ אויפשוואונג. די חתונה-פראדוקציע האט אויך גאך די קריזיס-יאהרען לעצטענס שטארק אויפגעבליהט. דער עולם זעהט ארייינצוכאפען, אנצוזאגען דאס פערלוירענע, האט מען חתונה קיין עין-הרע נאר הופשלעך, און די אפגערוהטע רבנים, שמשים, הייבאמס און באבעס זענען בעשעפטיגט ביז איבער'ן האלז.

נאר עס ...ט זיך אזוי לייכט חתונה האבען. נישט אומזיסט האבען אונזערע חכמים (מען זעהט, אז זיי זענען געווען חכמים!) געזאגט, אז פאר א מענשען איז שווער דאס חתונה האבען, ווי דאס דורכגעהן דעם ים-סוף. מילא, דער גביר נוט זיך תמיד אנ'עצה, פאר איהם איז דאך די גאנצע וועלט אפען. שפילען גבירים ליבעס. ווענדען זיך גבירים צו שדכנים, דרוקט מען חתונה-אנאנסען אין די צייטונגען — הכלל, עס ווערט רעכט. וואס טוט אבער דער קבצן, דער ארימאן? — פאר אנ'ארימאן איז עס א צו טייערער פערגניגען, אבער א ברירה האט ער, אז חתונה האבען מוז מען, ווארום ביז 18 יאהר ווארט הקדוש ברוך הוא.

און וואס טוט מען?

האט אבער גאט בעשאפען תמיד די רפואה פאר דער מכה, און די רפואה פאר דיזער מכה פון חתונה האבען איז אין לעטלאנד די חברה „הכנסת כלה".

„הכנסת כלה" ווי דער נאמען אליין זאגט שוין, האט גענומען אויף זיך די שווערע מיסיע פון מזווג זיווגים זיין, — א שווערע ארבייט, אבער א דאנקבארע!..

דיזער ענין גייהט צו אויף אזא אופן: א בתולה, א בוגרת, א גרושה אדער אנ אלמנה, אז עס קומט איהר צייט חתונה צו האבען און עס פעהלט איהר דערצו די נייטיגע געלד-מיטלען, ווענדעט זי זיך צום פאראיין „הכנסת-כלה" מיט א בקשה, אז זי דארף האבען כך וכך במזומנים.

„הכנסת כלה" שיקט איהר קאנטראלער הוקר ודורש צו זיין דעם ענין אויפן ארט אין שטיל, אויב די חתונה-קאנדידאטקע איז באמת א נויט-בעדערפטיגע, יהיה, זאגן אז „הכנסת כלה" איבערצייגט זיך, אז די בקשה-אנגעבערקע איז באמת א נצרכת, דעמאלט ווערט איהר אויף דעם ארויסגעגעבען א „סובסידיע". „הכנסת כלה" בעזארגט איהרע קליענטען מיט וועש, קליידער, מיט ארבייטס-מכשירים, כדי צו געבען די מעגליכקייט דעם חתן זיך צו שטעלען אויף די פיס, און אז גאט העלפט, צאהלט עס דער צוקונפטיגער מאן נאכדעם אויס.

„הכנסת-כלה" שטעלט זיך פאר קיין זאך נישט אפ אבי דער זיווג זאל עולה יפה זיין.

טרעפט אבער אמאל, אז די חתונה-קאנדידאטקע איז נישט אויסען די הגדה נאר די קנוידלעך, זי טראכט גארנישט וועגען חתונה האבען, די עטליכע רובל דארף זי בלויז אויף א שעהן היטעלע, מאניקיור, שיינע שפיצען, בשמים און קטורת. צו אזא איינער זאגט „הכנסת כלה": לא מיט א לאנגע נון — און יאבנע איז אויס כלה און בלייבט ווידער א מויד...

עס טרעפט, אז די קאנטראלערען פון „הכנסת-כלה" „פערשפעטיגען" אמאל צו קומען אויף א חקירה ודרישה, ד. ה. נים „הכנסת כלה" פערשפעטיגט, נאר די כלה האט זיך אביסעל „צוגעאיילט" מיט'ן ברית און דארף האבען „גיכע הילף", איז „הכנסת כלה" נוט גאנץ שטראפיטשע און איילט זיך צו טוט איהר בעשייד...

עס האט אנומעלט געטראפען א מעשה, אז א כלה האט זיך געווענדעט צו „הכנסת כלה" מיט א בקשה, איהר צו געבען א גרעסערע סומע געלד אויף נדן, דעם פערראוון איז דער ענין געווען אביסעל קשה: ס'מיטש, די כלה האט אין רינגע צוויי רייכע ברודער, מא צו וואס דארף זי אנקומען צו לייטען? לאזט זיך אויס, אז די ברודער גיבען אזוי פיל און אזוי פיל און דער חתן וויל א הוספה א נוט געהט זיך נוט פון שטעל. אליין איז שוין מוכן ומזומן צו דער חופה, נאר דער חתן שטעהט מיט'ן זייגער אין האנד און איז מודיע קורץ און שארף: אויב ביז דער און יענער שעה וועט מען איהם נוט ארייינטראגען די פולע סומע, וואס ער פערלאנגט, טוט ער אויס די הארטע מאנישקע מיט'ן סמאקינג און הלך משה מרדכי — אויב נוט דער פולער מקח איז ער אויס חתן! איז „הכנסת כלה" א יודישע חברה און לאזט איהרע ארי-בערגעהן, האט זי בעזארגט די עטליכע רובל און דער חתן האט זיך געשטעלט אונטער דער חופה, און מזל-טוב יודען! איבער א יאהר וועט מען אייך רופען צו א ברית!

פארהאן אויך פערמאנענטע כלות, אזעלכע היימט עס, וואס זענען כלות עטליכע מאל. אט האט זי חתונה געהאט, און אט האט זי זיך גע'גט און ווידער א מויד און נאך אמאל א כלה — אזא איינע האט שוין א חזקה, א'ז א שטענדיגער קונה, וואס האלט אויף דעם פדיון פון „הכנסת כלה". מילא, איז וואס זאל „הכנסת כלה„ טוהן? — עס איז א גאט-זאך. מסתמא האט גאט אזוי געוואלט, איז וואס זאל מען טוהן? פאר יודישע טעכטער האט מען נאך קיין קלויסטערס נישט געבויט, דארף מען איהר חתונה מאכען נאך אמאל!...

פון וואנעט נעמט „הכנסת כלה" מיטלען?

ראשית פון מיטגלידס-אפצאהלען, פון נדבות, צו עליות וכדומה. דער עיקר לעבט „הכנסת כלה" פון דער „עלעקטרישער חופה".

מה עלעקטרישע חופה, — וואס איז דאס אזוינס די „עלעקטרישע חופה"? וועלען מיר אייך אויפקלערען, אז די „עלעקטרישע חופה" איז נישט דאס אייגענע וואס דער „עלעקטרישער שטוהל" אין אמעריקא!... — אלץ אויף דער וועלט פראגרעסירט א דאנק פערשידענע ערפינדונגען, האט איינער פון די אקטיווע „הכנסת-כלה" טוער (דאלבט זיך ה' גיבערט) ערפונדען א נייע מין חופה אויף עלעקטריע, דאס הייסט נוט, אז דער חתן און כלה האבען חתונה דורך עלעקטריע, חתונה האבען זיי, ווי גאט האט געהייסען, נאר די חופה איז אויף עלעקטריע. וואס הייסט אויף עלעקטריע? — אויף עלעקטריע הייסט, אז אנשטאט די אמאליגע חלב'נע ליכטלעך, ווערט די חופה פייערליך בעלויכטען מיט צענדליגער עלעקטרישע לאמפלאך. די חופה איז א גאנצער בנין, אנגעפיקעוועט מיט פערשידענע שניצערייען און געמעלעכצען, איינגעארדענט מיט פאלקעס, וואס אוועקצושטעלען דעם חופה-בעלער א. א. מכשירים, עס איז א חופה, א קרוין, א שטיק קונסט-ווערק, א מין בצלאל-ארבייט, אונטער אזא חופה האט זיך לייכטער חתונה. ווי דער חתן זאל נוט זיין שווער צום מוט, בוטער אויפ'ן הארצען, וואס אט-אט דארף ער זיך באלד געזעגענען מיט זיין „לעבען", איז אבער דערזעהט אזא חתן די חופה, קרובלט ער אונטער איהר, ווי דארטען וואלט זיין אנגעגרייט פאר איהם כל דאס גוט און דער גילדערנער שטוהל (נוט דער „עלעקטרישער שטוהל") פון יענער וועלט...

אונטער אזא חופה פערגעסט די כלה צו גיסען טרעהרען אויף איהרע שיינע יונגע יאהרען, וואס באלד וועלען זיי נעהמען א סוף — אונטער אזא חופה איז אפילו דער טויט נוט שרעקליך. און צוצוקערט מען מאכט די עלעקטרישע חופה ווערט עס האט נאט און הארצען און עטליכע פיים און קעשענעס, בעשטעלט די חופה און איז צופרידען, אז ער בעקומט איהר. ווארום עס זענען פארהאן א סך בעלנים אויף דער חופה נוט נאר אין ריגע, נאר אויך אויף דער פראווינץ און אפילו אין אויסלאנד (לעצטענס האט די חופה ארומגעוואנדערט הונדערט עטליכע חדשים אין עסטלאנד).

אין חסרון האט געהאט די עלעקטרישע חופה, וואס איידער מען פלעגט איר צוזאמענשטעלען, פלעגען שוין חתן-כלה קענען דערלעבען צו האבען נחת פון אייניקלעך, אדער לכל הפחות אייך לאדען אויף בר-מצוה צו זייער זוהנדעל. לעצטענס האבען זיי אבער געפונען ספעציאליסטען - מעכאניקער, וואס זענען ספעציעל אנגעשטעלט ביי „הכנסת כלה" און שטעלען צונויף די חופה כהרף-עין, איידער די כלה בעווייזט נאך זיך אויסצוצווייגען די קאפ, שטעהט שוין די חופה פיקס און פארטיג און ווארט אויף די בעשערטע.

אט די עלעקטרישע חופה זענען עס די גאלדענע שאלטען, פון וואנעט „הכנסת-כלה" שעפט איהר אויסקומעניש. נאך א ווערמעלע אויסצורוודען העבטשיגע צייט מען חתונה-הוצאות! וויפיל עס איז דא, איז אלץ ווענוג, אפילו דער יעהרליכער הכנסת-כלה-באל קאן אויך נישט דערגרייכען דעם גרויסען בודזשעט פון פאראיין איז הכנסת כלה געפאלען אויף א המצאה און לעצטענס געשאפען א מין „ספר הזהב", א גאלדענער בוך, וואו ס'ווערען איינגעשריבען און פערראווינגט מענשען וועלכע טראגען אריין א סומע פון 1000 לאט פאר אזא ווילטכינגען צוועק, ווי „הכנסת כלה" ביי יודען.

חוץ דעם האט „הכנסת כלה" נאך א מקור פון חיונה: דאס זענען אזעלכע ספעציעלע גליק-וואונשען, איינגעראמט אין א שיינעם ראם, וואס זי שיקט צו רייכע חשוב'ע חתנים און כלות אויף מארגען נאך דער חופה, בעת גאט'ס וועלט ווייזט זיך זיי אויס אזוי שעהן און גוט נוט צו געבען עטליכע רובל פאר ארימע חתן כלה, אז אויך זיי זאל זיך אויסוויזען אויף מארגען נאך דער חופה, אז גאט'ס וועלט איז גוט און שעהן?!

גו' ממען מאכט און הכנסת כלה קען ווייטער אנגעהן מיט איהר ארבייט.

אט אזוי עקזיסטירט און איז טעטיג די „הכנסת כלה" אין ריגע, וועלכע הייזט גענומען אויף זיך די שווערע שטיקעל ארבייט פון מזווג זווגים זיין.

באמת א שווערע שטיקעל ארבייט, אבער, ווי שוין געזאגט, א דאנקבארע!..

בילדער פון דעם שרעקליכען הונגער אין בעסאראביען

די דעפעשען האבען יענע וואך שוין געבראכט די אלארמירענדיגע ידיעות וועגען דעם מורא'דיג'ן הונגער אין בעסאראביע. דאס אייביג-זאטע און פעטע בעסאראביען הונגערט אין בוכשטעבליכען זין פון ווארט. די פרוכטבארע שווארצע ערד פון בעסאראביען האט היי יאהר קיין ברויט נישט געגעבען. די זריעה איז פערניכטעט געווארען און דאס אומגערעטעניש האט ארומגעכאפט גאנץ בעסאראביען. איצט געפונען מיר אין „פארווערטס" א בריף פון קישינעוו מיט בילדער און סצענעס פון דער פערצווייפעלטער לאגע פון דער יודישער בעפעלקערונג אין בעסאראביען. מיר נעמען ארויס עטליכע ערטער פון דעם דאזיגען בריף.

קישינעוו געהט אויס, ווי א ליכט. לאנגזאם. אפילו מיט א שרעקליכען טויט, מיט א הונגער-טויט.

טויזענטער מענשען פון אלע שיכטען ליידען פון הונגער. עס זענען פארהאן זעהר פיל הייזער, וואו עס קומט וואכענווייז נישט אריין קיין שטיקעל ברויט. מען עסט מאמעליגע, אדער קארטאפעל. פון א שטיקעל צוקער, צי פון אנדערע בעסערע פראדוקטען איז שוין נישטא, וואס צו רעדען.

ווען איר געהט ארויס אין גאס, אין האנדעלס-צענטער, ווערט איהר דערשטוינט, זעהענדיג ווי די קרעמער דרייען זיך ווי די שאטענס פאר די קראמען. מען ווארט, מען קוקט ארויס אויף א קונה, אבער אומזיסט. קיינער קויפט נישט. יעדער איז פערווארפען מיט דאגות וועגען שטיקעל ברויט.

אזוי וויפיל הונגער-טראגעדיעס שפילען זיך אפ אין דער שטיל? עס זענען פארהאן אזעלכע הייזער, וועלכע זענען בעקאנט אין שטאט אלס נעסטען פון רייכקייט, אין מען קומט אריין נאך א נדבה פאר די הונגעריגע דערוואוסט מען זיך ערשט, אז עס וואלט געווען א גרויסע מצוה, ווען מען שיקט זיי אליין אריין א פאר פונט ברויט אדער עטליכע פוד העלץ. מען זיצט אין קעלט און מען הונגערט שטילערהייט.

דער קארעספאנדענט בעשרייבט דאן זיינעם א בעזוך אין איינעם פון די קישיגעוער הייזער.

נישט מיר שטארבען, נישט מיר לעבען.

אלמאזאקע נומער 14. מיר קומען אריין אין א גרויסען הויף. פון ביידע זייטען שטעהען קליינינקע, נידריגע חמילסך, אויסגעקרימטע, כמעט אן דעכער. אפילו דארט וואו עס איז יא פארהאן א דאך, איז ער פול מיט גרויסע לעכער, דורך וועלכע עס גיסט זיך אריין א רעגען.

אין איינע פון די הייזקעס טרעפען מיר א פאמיליע, א שוסטער לויט זיין פראפעסיע, היט אונז בעגעגענט מיט א ווילקאמען און געבעטען זיצען, אבער ער האט זיך גלייך געכאפט, אז עס איז נישטא אויף וואס צו זיצען און ער איז געווארען רויט און דערנאך בלאס.

— איך... איר וועט מיר „אנטשולדיגען" מיינע הערען, איך האב פערגעסען, אז עס זענען ביי מיר נישטא קיין בענקלעך, געהאט א פאר בענקלעך, האב איך זיי אריינגעשטעלט צו מיר אין אלקער. איך האב געמאכט פון זיי א געלעגער פאר מיין יונגסטער טאכטער. און ער האט אונז אריינגעפיהרט אין אלקער אריין.

אויף פיר בענקליך איז געלעגען א מיידעל פון א יאהר 13, איינגעדעקט מיט אלטע צובליקטע מלבושים. דאס פנים איז ביי איהר איינגעצויגען, פון היץ ווייזט אויס. ארום איהר דרעהען זיך איהרע ברודערלעך און שוועסטערלעך, הלב-נאקעטע און כמעט באוועסע.

דער פאטער דערצעהלט אונז די געשיכטע פון זיין טאכטער'ס קראנקהייט.

— זי לערנט זיך א מלאכה, זאגט ער אונז, ביי א ביימשמאכער, ביז נישט לאנג איז נאך געווען ארבייט און זי האט פערדינט ביי 800 ליי א חודש, און פון דעם האבען מיר אלע געלעבט. איך אליין געה ארום אהן ארבייט שוין העכער א יאהר. מיין עלטערער זוהן דינט שוין דאס צווייטע יאהר אין מיליטער. פון דעמטוועגען האבען מיר זיך ווי נישט איז דורכגעשלאגען. איצטער פלוצלינג איז זי קראנק געווארען, האט אנגעהויבען צו הוסטען און שפייען מיט בלוט. איהר בעל-הבית האט זי מורא צו האלטען ביי זיך אין הויז. ער וויל נישט, זאגט ער, האלטען קיין קראנקע. אז ער קאן קרענקען צעהן געזונדע אויף איהר ארט. ליגט זי אין דער היים און...

ביים אוועקגעהן האט אונז דעם שוסטער'ס ווייב נאכגעשריגען: איהר מעגט זיי זאגען, אונזערע קאמיסעטשיקעס, אז

(ענדע זעה זייט 7)

דער יודישער פויבסט

(א היסטארישע לעגענדע)

פון ח. ל—ן

פריי בעארבייט

— מ'מאר נוט דינסטעוארען מיט פאנטאזיקער — איז דורכגעלאפען א געדאנק ביים פויבסט, און ער האט געפרעגט טאמאס'ן:

— צו ווייס נאך עמיצער א חוץ אונז וועגען מיין אפשטאמונג?

— קיין ילוד אשה — האט געענטפערט דער גלח.

אויב אזוי, שווערט מיר צו, אז איהר וועט קיינמאל און קיינעם נוט דערצעהלען וועגען דעם.

נאכדעם ווי טאמאס האט צוגעשווארען, האט דער פויבסט איבערגעגעבען איהם א קוויט צו בעקומען פון זיין קאסע א גרעסערע סומע און א חוץ דעם בעשטימט איהם אין באמבערג אויף א גאנצען, וואס טראגט הויפשע הכנסות. טאמאס האט אויס דאנקבארקייט געקושט דעם פויבסט'ס פיס און איז תיכף אוועקגעפאהרען קיין באמבערג.

פון דעמאלט אן האט דער פויבסט פערלוירען זיין רוהע. אין זיין מוח האט געקלונגען דער געדאנק, ווי אזוי זעהט מען זיך מיט די עלטערן. און ער האט זיך פערנומען מיט דער פראגע, ווי אזוי איינצוארדנען די דאזיגע זעהונג. פאהרען צו זיי — טאר ער נוט, מחמת ווי קען דער פויבסט פערלאזען רוים? ארויסרופען צו זיך דעם מאינצער רב האט ער אויך מורא געהאט, כדי נוט צוהען אויף זיך עפעס א חשד. די סודות-פולע אפשטאמונג פונ'ם פויבסט האט שוין אזוי אויך שטארק אינטערעסירט די פארשטעהער פון דער קאטוילישער קירך און האט ארויסגערופען פערשיעדענע השערות און פליאטקעס. א טייל האבען געזאגט, אז דער פויבסט שטאמט פון דעם דייטשען אדעל, א טייל — אז ער איז לויט זיין אפשטאמונג אפ'ן א-מאליגער. דעם פויבסט'ס עובדה איז דער ... געווען — צו בעמיהען זיך, אז די יעניגע, וואס זענען נייגעריג געווען צו דערוויסען זיך וועגען זיין אפשטאמונג, זאלען נישט געוואויר ווערען דעם אמת. אבער דעם פויבסט'ס וואונש צו זעהן זיך מיט זיינע עלטערן איז געוואקסען מיט יעדען טאג. סוף-כל-סוף האט ער זיך אנטשלאסען ארויסצורופען צו זיך דעם מאינצער רב, ארויסגעבענדיג צוליב דעם א שטרענגע גזירה געגען די מאינצער יודען.

IX.

ויהי היום, האט דער מאינצער ערצבישאף פלוצלינג ארויסגערופען צו זיך דעם רב מיט די פארשטעהער פון דער יודישער געמיינדע.

— כ'האב א בעפעהל פון הייליגען פאטער צו מעלדען אייך — האט געזאגט דער ערצבישאף — אז ער פערבאט אייך אפצוהיטען שבת און די מצוות מילה, און באס איהר וועט נישט פאלגען דעם בעפעהל, דארפט איהר פון זיך דעליגירען דעם רב און צוויי פארשטעהער פון דער געמיינדע, וואס זאלען אויפקלערען דעם פויבסט, פארוואס איהר קענט נוט מקריב זיין פון אינגענרונג. ביז איינער צוריקקעהר וועט דער בעפעהל נישט דורכגעפיהרט ווערען און לעבען.

דערהערענדיג פון דעם פויבסט'ס גזירה האבען זיך דער רב און די קהלה-פרנסים לכתחילה שטארק דערשראקען, נאר באלד האבען זיי זיך בערוהיגט, פערלאזענדיג זיך אויף גאט, אז זיי וועט געלונגען צו דערוויזען דעם פויבסט די וויכטיגקייט פון די מצוות שבת און מילה, און אז דער פויבסט וועט אפשאפען די גזירה.

— מיר פאהרען קיין רוים, ווייער עמינענץ — האט ר' שמעון געזאגט דעם ערצבישאף — מיט דעם בטחון אין גאט, אז ער וועט אונז ארייינגעבען שכל אויפצוקלערען דעם פויבסט די נויטיגקייט און וויכטיגקייט פון די צוויי הויפט-עיקרים פון אונזער אמונה.

און דעמזעלבען טאג נאך איז ר' שמעון מיט די צוויי פרנסים פון דער געמיינדע אוועקגעפאהרען קיין רוים.

דאס הארץ ביים פויבסט האט געגאטען שטארקער קלאפען, בעת דער קארמערדינער האט איהם געמאלדען, אז דער רב און די פארשטעהער פון דער מאינצער געמיינדע בעטען אנ'אודיענץ. דער פויבסט האט זיי אויפגענומען און דער אנוועזענהייט פון אלע שררות פון רוימישען הויף.

בעת ר' שמעון איז ארייינגעקומען אין זאל און האט דערזעהען אויפ'ן פויבסט'ס קאפ די דרייפאכע קרוין, איז ער שיער נוט געפאלען אין חלשות. ער האט זיך און דעם מאמענט דערמאנט, און דעם חלום, וואס ער האט געזעהן מיט 25 יאהר צוריק, און אין וועלכען ער האט געזעהן א שטיקעל נבואה וועגען דער צוקונפט פון זיין פערלוירענעם זוהן. נאר ר' שמעון האט זיך גיך געשטארקט און האט אויספיהרליך געשילדערט פאר דעם פויבסט די וויכטיגע בעדייטונג, וואס ס'האט פאר דער יודישער אמונה דאס אפהיטען שבת און מילה. אז ער האט געענדיגט, האט דער פויבסט געהייסען זיין סעקרעטאר תיכף אנשרייבען אין זיין נאמען דעם מאינצער ערצבישאף, אז ער איז מבטל די גזירה, וואס ער האט ארויסגעגעבען געגען די מאינצער יודען. נאכדעם האט ער זיך געווענדעט צו די צוויי פארשטעהער פון דער געמיינדע און געזאגט צו זיי, אז זיי קענען שוין צוריקקעהרען קיין מאינץ. אבער דער רב דארף פערבלייבען, מחמת ער וויל איהם שטעלען אייניגע פראגען, וואס האבען א שייכות צו קבלה.

אז ר' שמעון איז געבליבען אליין מיט'ן פויבסט, האט דער לעצטער געפרעגט ביי איהם:

— צי לעבט נאך אייער פרוי?

— זי לעבט גנעדיגסטער פאטער, און ווארט מיט אונגעדולד אויף מיין צוריקקעהר.

— וויפיל האט איהר קינדער?

— כ'האב פיר זוהן און צוויי טעכטער

— וואו וואוינען אייערע קינדער?

— דער עלטערער זוהן יהודה וואוינט ביי מיר, ער וועט אי"ה פערטרעטען מיין כסא-הרבנות, מיין צווייטער זוהן יוסף איז אויסגעקליבען געווארען פאר א רב אין מעץ, מיין דריטער זוהן מאיר פערנעמט זיך מיט מסחר אין פראנקרייך. וואו ער האט חתונה געהאט מיט א טאכטער פון א דארטיגען חשוב'ן יודען; דער פערטער נחמיה לערנט נאך ביי מיר, און מיינע טעכטער זענען פערהייראט אין מאינץ.

— און מעהר האט איהר קיין קינדער נישט?

— ניין, — האט ר' שמעון געענטפערט מיט א טיפען זיפץ. — אמת, כ'האב געהאט נאך א זוהן. אך! כ'האב זיך אפילו דערמאנט אן איהם, בעת כ'האב א קוק געטאן אויף אייער קאפ, וואס ער איז געווען מיר דאס ליבע, שיינע און קלוגע געווען פון מיין זוהן.

— מען געזונט דערמאנט אויך אן אייער זוהן? היתכן?

— זיי ממיר מוחל, גנעדיגער האר, אויף איך רוהר אן דערמיט אייער כבוד, אבער דאס איז פארט אזוי, ווי איך זאג אייך. און נאך מעהר דערמאנט מיר וועגען מיין קינד די דרייפאכע קרוין, וואס איך זעה אויף אייער קאפ, און יענער גאלדענער קרויז אויף אייער ברוסט; לסוף די פירשטען, וועלכע קושען אייערע פיס, ווייל מיט 25 יאהר צוריק האב איך א חלום געזעהן, אז מיין זוהן וועט טראגען אויף זיין קאפ א דרייפאכע קרוין און א גרויסען גאלדענעם קרייץ אויף דער ברוסט און פירשטען וועלען קושען זיינע פיס.

— און וואס איז געווארען מיט אייער זוהן?

— ער איז פערשוואונדען, ווען ער איז אלט געווען בסך-הכל 4 יאהר.

— צי שטויסט איהר זיך נישט אן, וואוהין אייער קינד איז פערשוואונדען?

— מ'איז משער, אז די פרוי, וואס האט איהם בעדינט בעת זיין קראנקהייט, און וועלכע איז פלוצלינג פון די געגענט אנטלאפען, האט איהם ארייינגעווארפען אין רהיין.

— ווי האט מען געהייסען דאס קינד?

— אלחנן, — האט געענטפערט ר' שמעון.

— אלחנן?! — האט אויסגעשריגען דער פויבסט, און פון זיין מויל האבען זיך אומגערן ארויסגעריסען די ווערטער: אל חנן נחלתי.

— פאטער! — דאס אויסגעשריגען דער פויבסט, — פאטער! כ'בין דיין זוהן אלחנן, אט דער, וועמען מ'האלט, אז ער איז שוין לאנג פערשוואונדען. א! לאז מיר אפרוען אין דיינע פאטערליכע ארעמס, — האט ער פארטגעזעצט מיט א יאמערליכען געוויין, ארומנעמענדיג ... זיין פאטער און בעדעקענדיג זיין פנים מיט הייסע קושען.

X.

דער פאטער האט יעדן טאג געזעהן זיך מיט זיין געפינענעם זוהן. זיי האבען איינער דעם צווייטען דערצעהלט, וואס מיט יעדען פון זיי האט פאסירט ... פון דער 25-יעהריגער צעשיידונג, ס'האבען אויך דערביי נישט געפעהלט קיין ערנסטע רעליגיעזע וויכוחים. אין וועלכע ר' שמעון האט ווירקליך ערובערנעשטעלט זיין זוהן.

צו זיין לומדות און בקיאות האט זיך נאך פערבונדען זיין הייסע צוגעבונדענקייט צו דער אמונה פון זיינע אבות. מיט אנ'אויסערגעווענליכער היץ און התלהבות האט ער געפיהרט דעם ויכוח מיט זיין זוהן און דאס געפאדערט, ער זאל זיך צוריקקעהרען צו זיין אמונה.

נאך 14 טעג פערברענגען אין רוים, האט ר' שמעון אויספיהרליך דערצעהלט זיין זוהן דעם חלום, וואס ער האט בשעתו געזעהן און וועלכער איז שוין טיילווייז פערווירקליכט געווארען אויפ'ן וואהר.

— דו האסט ביי מיר אפט געפרעגט, — האט געזאגט דער פאטער, — ווי דו זאלסט טוהן, אבער איך האב אלץ געשוויגען; איצט איז געקומען די צייט צו רעדען. הער מיר אויס. מיין זוהן! פון דיר הענגט אויס אפ צו פערווירקליכען די צווייטע העלפט פון חלום. ווארפט פון זיך אפ דעם גלאנץ און די קרוין, גאט וועט דיר דערפאר שענקען אנ אנדערע, א פיל שענערע און הערליכערע.

— מיין פאטער! — האט מיט א צוטער אויסגערופען אלחנן, — צו האסט מיר א טראכט געטוהן וועגען דעם, וואס דו פערלאנגסט פון מיר?! אהעקוטאריפען פריינדליך דאס, וואס איז מיר אנ'עקרכען מיט אזוי פיל מיה און אנשטרענגונג, צושווערען זיך מיט דעם שעכטען טראן און דער וועלט און לעבען און ערנידעריקונג און אונטערדריקונג?! פאטער! צו האסטו א טראכט געטוהן, ווי גרויס איז דער קרבן, וואס דו פאדערסט פון מיר?

— כ'האב וועגען דעם געטראכט, — האט געענטפערט ר' שמעון, — דוד המלך האט געזאגט: „א מענש וועט נוט פערבלייבען ביי זיין מאכט". מיט אנדערע ווערטער: א מענש וועט נוט נעמען מיט זיך אין קבר דאס ריכטום און כבוד, וואס ער האט ערווארבען אויף דער וועלט. דו דארפסט דאך סוף-כל-סוף נוט איז צושיידען זיך מיט דיין טראן. אז זוהן מיינער, טו דאס בעסער פרייווילוג. ווארום אין פלוג גוט דאך דיר דיין היבער אמט קיין שום אמת'ן גליק אין פרידע. דער געוויסען פלאגט דיך און אין דיין הארץ קומט פאר אנ'אומאויפהערליכער און אומבעזונבארער קאמף.

(דאס ווייטערע קומט)

לאדזער כראניק.

נאכמ-דיזשורען אין די אפטייקען.

היינט דיזשורירען פאלגענדע אפטייקען

מ. לופיעי פעט-וסאוויר 193, מ. מו-לער בעט-וקאוויר 46, נ-ראשקאווסקי פאנסמאנמנער 15, פערעלמאן צענעל-ניאא 64, נישוויראווסקי אלעקסאנד-יאווסקא 37, יאנסיעלעוויטש אלטער-ניארל 9.

א כלה פירדרוירעז געווארען אויפ'ן ווענ צו דער חופה.

(ז) פון דארף מיכאלאוו הינטער פיעטר-קאוו איז געפאהרען צום „שלוב" אין דער קירך ארין דאס פארל מאריאנא מאלינאווסקא אין יוזיף קוכאר. עס איז געגאנגען א גרוי ער שניי. קומענדיג הינטער פיעטרקיוו האט דער חתן דער-זעהן, אז זיין כלה איז טויט.

אלע בעמיהונגען זי אפצוראטעווען ווענען געווען אומזיסט און אנשטאט צו דער חופה איז דער חתן געגאנגען צו איהר לויה.

פאדערונג צוצוטרעטען צו נייע קהלה-וואהלען

ווייל די קאדענץ ענדיגט זיך שוין און צו אָרגאניזירען א פסח-אקציע.

(ג) דעם 7. אפרול ד. י. ענדיגט זיך די 4-יעהריגע קאדענץ פון די לאדזער קהלה-פערפערשאפטען (פערוואלטונג און ראט). מחמת דעם, וואס צוויי חדשים פאר'ן סוף פון דער קאדענץ מוז די קהלה צומרעטען צו הכנות פון נייע קהלה-וואהלען און דעם 7. פעברואר און שוין געווען די העלסטע צייט דערויף, האט פרנס ב. רום צוגעשיקט צום קהלה-פרעזעס ה' מינצבערג פאלגענדען פאר-שלאג מיט דער בויטע אוהם צו שטעלען אויף דער טאג-אָרדנונג פון דער נאהענט-סטער זיצונג פון דער קהלה-פערוואל-טונג:

„און הסכם מיט'ן באראגראף 12 און 14 פון די קהלה-פארשרופטען פון „רז. אוסטאוו" נומער 6 פאר'ן יאהר 1928 דארף די קהלה-פערוואלטונג צומרעטען צו נייע וואהלען פון דער קהלה-פערוואל-טונג און דער קהלה-ראט".

בני דער זעלבער געלעגענהייט האט ח' רום געפאדערט צו שטעלען אויפ'ן סדר-היום פאלגענדע ווייטערדיגע פונקטען:

1) תיכף צומרעטען ארגאניזירען א פסח-אקציע פאר די ארומע-לייט און צו דעם צוועק בעשטימען 150 טויזענד זל.

2) אויספיהרען דעם בעשלוס פון דער קהלה-פערוואלטונג און וועהלען דעלעגא-טען צו די אונסטמוציעס, וואס ווערען סובסידירט דורך דער קהלה.

3) רעאליזירען די סובווענצען פון די בודזשעטען פאר די יאהרען 1926, 1927 און 1928.

די „פרעסע-רעדוטע"

די פרעסע-רעדוטע, וואס אין פארגע-קומען פארגען מאנטאג און זאל פון „פוילהארמאניע א. נ. „דער אפשור פון קארנעוואל" האט זיך אין אלע הינזיכ-טען אינגעגעבען. דער זאל איז געווען זעהר געלונגען דעקערירט. אלע צימע-גען, וואס ערשינען אין אונזער שטאט, די פוילישע, יודישע און דייטשע, האבען אויף אונז אוועגד געמאכט שלום און אראפגעקוקט געמוטליך צוזאמען פון די וועגד פון „פוילהארמאניע". דאס גרויסע פובלוקום, וואס איז אויך בעשטאגען פון אלע דרי נאציאנאלטעטען, וואס וואוי-גען אין אונזער שטאט, האט זיך זעהר גוט געוויזלט און געמאנצט בוז'ן גרויען מאנ ארין אינטער די קלאנגען פון די צוויי ארקעסטערס.

די אטראקציע, די וואהל פון דער שונסטער פרוי, האט ארויסגערופען א געוואלדיגען אינטערעס בי די פול בע-דארף די קהלה-פערוואלטונג צומרעטען צו נייע וואהלען פון דער קהלה-פערוואל-טונג און קהלה-ראט".

בי דער זעלבער געלעגענהייט האט ח' רום געפאדערט צו שטעלען אויפ'ן סדר-היום פאלגענדע ווייטערדיגע פונקטען:

1) תיכף צומרעטען ארגאניזירען א פסח-אקציע פאר די ארומע-לייט און צו דעם צוועק בעשטימען 150 טויזענד זל.

2) אויספיהרען דעם בעשלוס פון דער קהלה-פערוואלטונג און וועהלען דעלעגא-טען צו די אונסטמוציעס, וואס ווערען סובסידירט דורך דער קהלה.

3) רעאליזירען די סובווענצען פון די בודזשעטען פאר די יאהרען 1926, 1927 און 1928.

אין „פילהארמאניע".

זוכער. אלס שענסטע פרוי פון באל איז דורך א „פלעבוסצום" אויסגעקלובען גע-וואָרען די פרוי פון אונזשוגער בעקער, א יודין.

KOLORYT

פארבט די שיך און אנדערע לעדערנע אויסארבייטונגען מיט די אינלענדישע פארב-מיטלען

ווייבטיגע נייעס אין קראנקען-קאסע

אינהאלאציע-קאבינעטען, ספעציעלע אמבולאטאריע פאר לונגען-קראנקע און מעהר פאגאטאוויע-קארעעס.

(נ) אויף דער לעצטער זיצונג פון דער פערוואלטונג פון דער קראנקען-קאס-סע און לאדז זענען אנגענומען געוואָרען א ריזה וויכטיגע בעשלוסען, דהינו:

אינצוואָרדנען אזוי-גערופענע אונהא-לאציע-אפאראטען און די קאבונעמען פון דאקטוירום פאר נאז, האלז און אויס-ערען-קראנקהייטען; דונגען א גרויסען לאקאל אויף א ספעציעלע אמבולאטאריע פאר טובערקולאז-קראנקע, פרי דו דא-זיגע חולאים זאלען זיך נישט צוזאמענ-קומען מיט געזונדע; עפענען בעראַ-מונגס-שטעלען, וואו דאקטוירום וועלען בעשטומען די פערזיכערטע, צו וועלכע דאקטוירום-ספעציאלוסטען זיי דארפען זיך ווענדען; צו פערגרעסערן די צאהל פאגאטאוויע-קארעטעס פון דער קראנ-קען-קאסע פון 5 אויף 7.

א חוץ דעם איז בעשלאסען געוואָרען צו מאכען פארבערוימונגען צו דער ער-עפנונג פון דער גרויסער אמבולאטאריע אויף דער לאנגענוניצקא-נאס און אויס-צופערמונגען דעם צוויטען פאוויללאן פאר דערוואקסענע לונגען-קראנקע און מו-שונגען.

מ'מרעט צו אויסצומייסטען דעם אומזאץ-שטייער.

(מ) די פונגאנ-אמטען אין לאדז האבען שוין אנגערופען צו קאנטראלי-רען די בוכער, וועלכע זענען צוגע-שטעלט געוואָרען דורך די אונטערנע-מונגען אויפ'ן יסוד פון וועלכער עס וועט בעשטומט ווערען דער אומזאץ-שטייער אויפ'ן יאהר 1928.

די פורמעס און אונטערנעמונגען, וועל-כע האבען נישט בעלייגט קיין דעקלא-ראציעס ביז'ן 15. וועלען זיך מעגען פערלאזען אויפ'ן חסד פון די פונגאנ-אמטען, ווייל קיין רעקלאמאציעס וועלען נישט גענומען ווערען אין אלט.

קיין וואסער נאך אלץ נישטא

סטרוזשעס וועלען בעשטראפט ווערען פיר נישט אויפטייען די רעהרען

(ב) כאטש די שכארעס פרעסט האב-בען אויפגעהערט, פעהלט און א סך הע-זער אויס וואסער, וויל די סטרוזשעס האבען נישט קיין חשק אויפצוטייען די פערפרוירענע רעהרען.

אין די פאליציי-קאמיסאריאטען לונגען א הפש בוסעל אנקלאגעס פון די לאקאטארען געגען די סטרוזשעס. די פאליציי וועט צוציהען די סטרוזשעס צו פערענטוואָרטלוכקייט און זיי וועלען בע-שטראפט ווערען פאר נישט אויפטייען די פערפרירענע רעהרען.

קאקס-אויוועגס

אזוים די לאדזער מערק

(נ) אויף אלע שטאטישע מערק אין לאדז זענען אפגעלעגט געוואָרען גרויסע קופעס קאקס-קויהלען מיט וועלכע עס ווערט געהייצט די פריש אוועקגעשטעל-טע אויוועלעך, ביי וועלכע די גאסען-הענדלער און דורכגעהער ווארעמען זיך געשמאק.

דריי זיצונגען פון שטאט-ראט היינטיגע וואך.

(מ) היינטיגע וואך ווערט דער שטאט-ראט אפהאלטען דריי זיצונגען, דינסטאג, מיטוואך און דאנערשטאג. צווישען אנ-דערן ווערט אויך רעפערירט ווערען דער בודזשעט פון מאנוסטראט אויפ'ן יאהר 1929/30 און עס וועט זיך אנהויבען די בודזשעט-דעבאטע.

דער וועלט-פערבאנד פון יודישע סטודענטען

(ענדע פון זייט 4)

די מענשען, וועלכע פוהרען אן מיט דער ארבייט, זענען טולטונג, ענערגישע, און פערשטעהען צו לוסטען. די יודישע געזעלשאפט קען האבען צומרוי צו דעם עניין און צו די מענשען, און אין מחויב זיין קומען צו הולף אין זייער צוקונפטי-גער ארבייט.

זיין גרונטען זיך טאקע אויך צו א גרוי-סער ארבייט. די בעראטונג האט בע-שלאסען צוגונפצוגרופען און פאריז דעם צווייטען אלוועלטלוכען יודישען סטודענ-טען-קאנגרעס. צו דעם קאנגרעס ווערען צוגעגרייט א ריזה וויכטיגע אקציעס. אויפ'ן עקאנאמישען געביט און בעשלא-סען געוואָרען דורכצופיהרען און אמע-ריקא און דרום-אפריקא א ברייטע אמלי-קאמפאניע, כדי צו שאפען א נרעסערן הולפס-פאנד פאר יודישע סטודענטען. די דאזיגע אויפגאבע און שוין לאנג ריזיף פאר אויהר דורכפיהרען. די נויט פון צענהנדליגער מויזענדער יודישע סטו-דענטען, וועלכע זענען צענזיחט און צע-שפריוט אויבער פערשודענע אינוועריזי-טעטען, איז גרויס און שווער. און נאר די אופפערשטענדליכע גלטצלטענקייט פון דער יודישער געזעלשאפט האט גע-כענט דערלאזען צו דעם עקזיסטירענדען צישכאנד, ווען יודישע סטודענטען זע-נען אפט געצוואונגען זיך צו ווענדען וויי-נע שבוצע צו פולגאנטראפטישע געזעל-שאפטען. כדי צוצוגרייטען דעם פלאן פון א זאמעל-אקציע, איז אויסגעוועהלט גע-וואָרען א סבעצעלע קאמיסיע, וועלכע וועט צישטעלען אויהרע פראיעקטען דעם קומענדיגען קאנגרעס.

ס'איז כדאי צו בעמערקען, אז די ענג-ליש-יודישע סטודענטענשאפט, וועלכע איז אין אלגעמיין יודישע אנגעלעגענ-הייטען זעהר וועגוג אקטיוו, שפולט אין דער סטודענטישער וועלט-בעוועגונג די פוהרענדיגע ראלע אלס וויכטיגסטער עלע מענט אין דער ארגאניזאציע.

אויסערארדנטלעך אינטערעסאנט און וויכטיג זענען די בעציהונגען צו פערשי-דענע אינטערנאציאנאלע ארגאניזאציעס, וועלכע דער יודישער סטודענטישער וועלט-פערבאנד האט געשאפען. ס'איז אויהך געקומען צו א פארבינדונג מיט וועלכע עס ווערט געהייצט די פריש אוועקגעשטעל-טע אויוועלעך, ביי וועלכע די גאסען-הענדלער און דורכגעהער ווארעמען זיך געשמאק.

דער יודישער סטודענטישער אינטערנאציאנאלער אויפגאבע איז אויפ'ן חסד פון די פונגאנ-אמטען, ווייל קיין רעקלאמאציעס וועלען נישט גענומען ווערען אין אלט.

קיין וואסער נאך אלץ נישטא

סטרוזשעס וועלען בעשטראפט ווערען פיר נישט אויפטייען די רעהרען

(ב) כאטש די שכארעס פרעסט האב-בען אויפגעהערט, פעהלט און א סך הע-זער אויס וואסער, וויל די סטרוזשעס האבען נישט קיין חשק אויפצוטייען די פערפרוירענע רעהרען.

אין די פאליציי-קאמיסאריאטען לונגען א הפש בוסעל אנקלאגעס פון די לאקאטארען געגען די סטרוזשעס. די פאליציי וועט צוציהען די סטרוזשעס צו פערענטוואָרטלוכקייט און זיי וועלען בע-שטראפט ווערען פאר נישט אויפטייען די פערפרירענע רעהרען.

קאקס-אויוועגס

אזוים די לאדזער מערק

(נ) אויף אלע שטאטישע מערק אין לאדז זענען אפגעלעגט געוואָרען גרויסע קופעס קאקס-קויהלען מיט וועלכע עס ווערט געהייצט די פריש אוועקגעשטעל-טע אויוועלעך, ביי וועלכע די גאסען-הענדלער און דורכגעהער ווארעמען זיך געשמאק.

ביידיש טעאטער

אין פילהארמאניע זאל — נאראטאוויטש 20 —

אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן און א. קאמפאניעעץ

היינט, זונטאג, דעם 17-טן פעברואר 9 אוועגד

15 נומערן געזאנג **די 3 כלות** 15 נומערן געזאנג

אין 4 אקטען פון זאלאטארעווסקי, רעזשי 5. ראבינאוויטש

3 כלות פערמאגט פיל הומאר און סאטירע בעזיצט שיינע געזאנג און נייע טענץ

ווערט געזונגען דרעטען, טערבעטען, קוואָרטען, קופלעטען

אין 4-טען אקט ווערט געזונגען דער קופלעט „וואס מיין מאמע האט געזאגט" דורך פרוי באריס אוזא. — שטהנע דעקאָראציעס. — עלעקטרישע עפעקטען.

מיטוואך 9 · ווענט ווייס פאפולערע פארשט. פון 1 ביז 2.50

די רומענישע חתונה אין 3 אקטען פון שאר, ראל זאכאר בעליבטער ארטיסט א. קאמפאניעעץ.

דינסטאג 9 אוועגד צום ערשטען מאל אין דעם סעזאן **די שוואַרצע חופה** אין 5 אקטען פון ציציס.

האנדלונג: 1. אקט: מאביליזאציע. 2. אקט: אינטריגע צוליב ליבע. 3. אקט: צו וואס ליבע קען בלענגען. 4. אקט: דער אהיימקעהר פון מלחמה. 5. אקט: די שוואַרצע חופה.

מיטוואך 9 אוועגד ווייס ווייס פון 1 ביז 2.50 **צום לעצטען מאל**

הלומות פון ליבע אין 3 אקטען מיט 5 נומערן געזאנג אין טעץ פון ליליען, רעזשי ל. ראבינאוויטש.

אין אלע פיעסען נעמען אנטייל לויט א.ב. פרוי ען: בעזמאן, באריסאווא מאכאראווסקא, נערה, פאדערמאן, קארעני, קאמפאניעעץ. מענער: אריעל, אייזענ-בערג, באלבירסקי, האמפירגער, מאכאראווסקי, מאטקאוו, נייהויז, פאלאנסקי, ישראל קאמפאניעעץ, ראבינאוויטש, ראקאוו.

אדמיניסט.—מ. ארנוואלד. מוזיקאלישע לייט.: ל. זעלמאן.

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער פילהארמאניע.

אנאנס !!! קרצליך וויכטיג נייעס. אנאנס !!!

דער ווערט פון א מענש

(ווייטער פון זייט 3)

ס'טייטש! מיר האבען דאך געהערט, אז איהר האט זיך ענטוגט פון דאס יודישע פאלק? — האט שווארצקאפ בעמערקט.

— יא, כ'האב זיך בכלל ענטזאגט פון שאוויניסטישען נאציאנאליזם, אבער אין דער זעלבער צייט גלויב איך נישט אין קיין רעליגיע, נישט אין „אייגס" און נישט אין „צוויי" — „נישט אין טאטען און נישט אין זון".

— אבער, חבר לאעב! — האט פלוצלינג שווארצקאפ אויסגעשריגען (דאס האט שוין לאעב א ציטער געטון און בעטקע האט עס אויפגעכאפט). א. פערצייט! מיר איז גראדע ארייגעפאלען אין גערעכט דער נאמען וועלכען איהר האט זיך פארגעשטעלט פאר דעם גרויסען אמעריקאנער. — האט זיך שווארצקאפ פערענט פערט.

— אייער דערצעהלונג איז זעהר שפאנענד און אנציהענד, אבער עס קענען דאך טרעפען די זעלבע מענשען מיט די זעלבע נעמען און פנים'ער, און גראדע מיר זענען די יעניגע, וועלכע זענען עהנליך אט צו אייער מאסקען-מערעל.

צוויי גרויסע כחות האבען זיך פערמאסטען איינע געגען די אנדערע. זיי האבען פערשטאנען איינע די צווייטע.

— אט, למשל, האבען מיר נעכטען בעגעגענט פונקט אזא פנים ווי אייערע, מיט אזא געשטאלט, מיט די זעלבע בעוועגונגען. נו, האבען מיר איהם אפשר גע-דארפט אנהמען פאר ן אמת'ן טראצקי?

— איך וואלט זעהר געוואלט זעהן יענעם מאן פנים אל פנים. — האט טראצקי בעמערקט. אשר קענט איהר איהם אויסגעפינען און ברענגען אהער?

— געווים, חבר טראצקי! — האט שווארקאפ געענטפערט. אט וועל איך שי-קען נאך מיין פריינט נפתלי. ער האט איהם אויך בעגעגענט און ער וועט איהם געווים אויסגעפינען.

ווען מ'האט נפתלי'ן ערקלערט וואס מען וויל פון איהם, האט ער גלייך געענטפערט:

— איך וועל איהם שוין אויפזוכען.

ס'האט געדויערט אנ'ערך א שעה צייט און טראצקי דער צווייטער איז ארייגע-קומען, אבער פונקט ווי צוויי טראפענס וואסער; דער זעלבער קול, די זעלבע בעוועגונגען, אז אפילו לאעב, וועלכער איז געוואָרען א קינסטלער אין דעם פאך, איז געוואָרען איבערראשט.

בידע טראצקי'ס האבען אנגעקוקט איינע די אנדערע ווי צוויי העגער, וועל-כע ווילען זיך שלאגען.

— נו, גרויסער טראצקי, וואס וועט איהר איצט זאגען? — האט שווארצ-קאפ געפרעגט עטוואס סארקאסטיש.

— איך קען אייך דערויף גארנישט ענטפערן, — האט ער געזאגט, — איך וואלט נאר געוואלט זעהן אט דעם פריהערדיגען בחור נפתלי!

(דאס מיטערע קוויט).

זיך געפונען

ארינגעלער ראמאן פון דער נייער יודישער תקופה

פון י. ל. ליטוויק

(פארטזעצונג).

— געשמעקט איז געשעפט! — האט טראצקי אויסגעשריגען. און, אגב, דאס האבען מיר געמוזט, ווייל מיר ווילען האבען די אנערקענונג פון אנקעל סעם. אבער דאס שטערט נישט די דורכפיהרונג פון אונזער גרויסען אידעאל, וועלכען מיר מו-זען פערשפרייטען אין דער גאנצער וועלט.

שווארצ-פ האט געוו לט געווינען צייט אום צו גנפינען עפעס אנ'עצה ווי אנצוגעהן מיט איהם. מען האט געמוז: האבען מעהר ווי מענשליכע כחות, אום נישט אויסצושרייען „ברודער"! סיי יהודה, סיי שווארצקאפ און סיי פרוי בלומענטאל האבען זיך געמוזט אנשטרענגען, אום נישט ארויסצושפרינגען מיט א וואָרט, וואס אל זיי פערראטען.

— מיר וועלען אייך קענען געבען א קלארע תשובה אין צוויי טעג ארום. — האט שווארצקאפ געענטפערט.

— לאעב איז אבער נישט געווען צופרידען פון דעם גאנצען ענין. וואס ווייטער איז ער אלץ מעהר פערפלאנטערט געוואָרען, און פיל זאכען האט ער נשום אופן נישט געקענט פערשטעהן. איהם איז פלוצלינג איינגעפאלען אנ'אידעע: ער וועט שפילען נאך א קארט. אזשר וועט עס איהם געלינגען.

— גוט. — האט ער געענטפערט. — לאמיר איבערלאזען דעם ענין אויף א צווייטען מאל. איצט וועלען מיר רעדען וועגען א צווייטען ענין, וואס האט גאר קיין שום שייכות נישט מיט אונזער אידעאל. עס טראגט דעם כאראקטער פון א פריוואט-זאך.

ווען איך בין געווען אין געהיים אין אנקעל סעם'ס מדינה, האב איך זיך געקענט מיט איינעם פון די גרעסטע אמעריקאנער יודען. ער איז א גרויסער דיפ-לאמאט. און כאטש ער איז אנ'איבערגעגעבענער הייסער ציוניסט, דאך דענק איך, אז ער איז איינער פון די פראגרעסיווסטע מענשען פון צוואנציגסטען יאהרהונדערט ווען רופט איהם „לו דער שווייגער".

אלע האבען בשעת מעשה א ציטער געטון, און לאעב'ס אויגען האבען דעם ציטער אויסגעכאפט. ער האט זיך אבער געמאכט נישט זעהענדיג און איז אנגע-גאנגען מיט זיין ערצעהלונג.

— אט דער גרויסער לו האט נאטירליך, נישט געוואוסט ווער איך בין, ווייל איך האב זיך פאר איהם פארגעשטעלט אונטער דעם נאמען לאעב.

איך האב געפונען חן אין זיינע אויגען, און איך האב זיך גיצעהלט פון זיי-נע אמת'ע פ-יינען. זיין פ-יינטשאפט צו מיר איז געגאנגען אזוי ווייט, אז ער האט מיר פערגרויט אפילו זיינע פריוואטע כוחות, ווי אזוי עס האט פאסירט אנ'אומגליק מיט זיין געליבטער בערטע, וועלכע איז פלוצלונג פערשוואונדען, ווען זיי זענען געווען אין קאיראָ. ער האט מיר דערצעהלט, אז זיין בערטע איז גטהען א מערק-ווירדיגע מעדעל. אמאל פלעגט זי זיך פערקליידען פאר'ן דייטש שווארצקאפ (ער האט בעת מעשה שטארק געקיקט אויף שווארצקאפ, וועלכער האט א ציטער געטון) און אמאל האט זי זיך פערקליידעט פאר מאדאם בלומענטאל (אין בעת מעשה האט פרוי בלומענטאל א ציטער געטון, און ער האט עס בי מערקט). איצט, מיינע פרייגד, ווען איך געפין זיך אין א הויז, וואו איך האב בעגעגענט סיי א שווארצ-קאפ'ן און סיי א בלומענטאל, וואלט איך בי אייך פרעגען: ווי קען עס געמאלט זיין, אז איין מעדעל זאל האבען צוויי קערפערס, און מיט אמאל זיך פערוואנדלען אין צוויי פערזאן אין איין צייט? אין בעזונדערע צייטען איז מעגליך, דורך קונסט. אבער אין איין צייט — ווי איז דאס מעגליך?

ער האט זיך זעהר שטארק פונאנדערגעלאכט.

זיין גאנצע דערצעהלונג האט אויף אלעמען געמאכט א מאדנע ווירקונג. עפעס איז זיי די גאנצע געשיכטע און הנהגה פארגעקומען רעזזעהאפט.

בעטקע'ן איז ארייגעפלויגען א געדאנק, אפשר וויל ער איהר געליבטען לו ארייגציהען אין דער רויטער נעץ. אויף איהם איז אלץ מעגליך צו גלויבען. אבער א צווייטער געדאנק האט איהר אויפגעעפענט איהרע אויגען. איהר לו, האט זי גע-טראכט, זעהט א סך ווייטער ווי אנדערע און אז ער האט איהם פערטרויט די גע-שיכטע, מן-הכתם האט ער גוט געוואוסט צו ווענען ער פערטרויט עס. און א גע-דאנק האט איהר א בליץ געטון. אפשר איז עס גארנישט טראצקי? ווייל נאך אלע-מען וועט דער גרויסער רויטער לייב מורא האבען ארומצופאהרען איבער דער וועלט, וועלכע וואלט גיכער געוואלט זעהן זיין טויט. נאר, איז זי געקומען צו א פעסטען בעשלוס: עס איז נישט ער. נאר עפעס א גרויסער קינסטלער, און ער איז אפילו נישט קיין באלשעוויק, אויב ער קען אזוי גוט איהר לו. אדרבה, ער איז גיכער געקומען פערהיטען א קאטאסטראפע, וואס די באלשעוויקעס פלעגען-טען צו ברענגען.

שווארצקאפ האט געענטפערט:

— אייער דערצעהלונג איז זעהר אינטערעסאנט און אמוזירענד. עס איז אבער אלץ מעגליך. אויב קריסטען גלויבען, אז ס'קען זיין פון „אייגס — דריי", ווארום זאלען מיר נישט גלויבען, אז איין מעדעל קען זיך פערוואנדלען אין צוויי געש-טאלטען אין אין צייט, און נאך דערצו אין א פרוי מיט א מען?

— אבער איך בין דאך א יוד! — האט טראצקי געענטפערט.

„איך האב דער ערשטער געשאסען“ האט ערקלערט ציעשינסקי פאר'ן טויט.

אפיציעלער פראטאקאל פון דער פראקוראטור איז נעכטען פערעפענטליכט געווארען דורך דער לאדזער וואיעוואדזשטווע.

דער וואיעוואדזשטווא-אמט האט אונז נעכטען צוגעשיקט דעם קאמוניקאט פון פראקוראר פון הינען קרייז-געריכט ה' שמידט וועגען דער ערמארדונג פון אל-בערט קאן. דער קאמוניקאט לויטעט זיך אזוי:

דעם 31. יאנואר 1929 זענען די דור-כ-געהער אויף טארגאווע גאס אלארמירט געווארען פון א שיסעריי. מען האט זיך געלאזט לויפען און דער ריכטונג פון די שאסען, און פאר'ן הויז טארגאווע נו-מער 51 האבען זיי בעמערקט אויפ'ן טראטואר א מאנספערשוין, וועלכער וואַ-קעלט זיך און פאלט אוס. צו איהם האט געשיסען עפעס א פערזאן, וואס איז געשטאנען אין מיטען וועג, אויף א מרחק פון 10 שריט פון ליגענדען. נאכ-דעם איז דער, וואס האט געשאסען ארויפגעגאנגען אויפ'ן טראטואר, וואו עס איז געלעגען דער פערוואונדעטער, און ער האט זיך דאן דערווייטערט אין דער ריכטונג פון פאבריטשנא גאס. די פערבייגעהער האבען זיך דערנעהנטערט צום פערוואונדעטען. וואס איז געלעגען אויפ'ן טראטואר און זיי האבען גע-הערט, ווי ער האט געזאגט, אז זיין נא-מען איז אלבערט קאן, אז מ'האט איהם דערשאסען און ער האט געבעטען, מ'זאל איהם איבערטראגען אהיים אויף טאר-גאווא 61. די פערבייגעהער האבען זיין בקשה ערפילט. אין א גאנץ קורצער צייט נאך דיים אויבענדערמאנטען געשעהעניש איז צוגעקומען צו דער געגענד פון דער מליצה-פאליציי, קולינסקי 152 עפעס א מאנספערשוין און איבערגעגעבען דינג דיים דיזשורירענדען פאליציאנט ווארצווסקי ראך א רעוואלווער. האט ער ערקלערט: דא האט איהר א רעוואלווער, ב'האב דערשאסען א מענש. ער האט מיך אויך פערוואונדעט. ארעסטירט מיך! דערביי האט ער געזאגט, אז ער הייסט עדוואַרד ציעשינסקי. ער איז תיכף אויפגעהערט געווארען דורכ'ן אויס-פארש-קאמיסאר וויירי. פאר וועלכען ער האט ערקלערט פאלגענדעס: „מיין נא-מען איז עדווארד ציעשינסקי, אלט 21 יאהר, ב'וואוין אויף בושעווישענער 59. ב'בין געווען א מייסטער און דער יודיש-[illegible]

ארבייטער אין ארבייטס-זאל. ער האט מיר אויך ערקלערט, אז אויפ'ן צווייטען טאג איז ער געגאנגען צו אלבערט קאנ'ען אויפקלערען דעם ענין, אבער יע-נער האט איהם נישט אויפגענומען. ער איז דערפון געווען שטארק פארביטערט און געפיהלט זיך בע'עולה'ט. נעכטען בין איך געווען ביים פרעזעס קאן, ווייל פון היינט אן האב איך אויפגעהערט [illegible] איבערנעמען מיין אמט. קומענדיג אהיים האב איך געטראפען ביי מיר און שטוב מיין שוואגער. ב'האב איהם געעצה'ט, אז ער זאל זיך בעמיהען ארויסצונעמען א צייגניש, כדי צו בעקומען שטיצע אלס ארבייטסלאזער. ער האט מיר דערויף ערקלערט, אז ער דארף נישט קיין אונ-טערשטיצונג, ווייל ער האט נאך צוריק אנצוהויבען צו ארבייטען אין דער יוד-ווישער מאנופאקטור און וועגען דעם ענין וועט ער מאכען גערן צו אלבערט קאן. איך האב איהם דערפון אפגערעדט און געזאגט איהם, אז ער זאל זיך נים אני-ווארפען, אבער ער האט זיך געהאלטען ביי ס'זיינינגע, אז ער מוז געהן צו אל-בערט'ן און זיך מיט איהם אדורכשמוע-סען. איך האב איהם דערויף ערקלערט, אז איך קען נישט סובל זיין אזא מ'ן ארט געשפרעך און דעריבער ווינש איך מיר נישט, אז ער זאל צו מיר אריינקו-מען. נאכדעם בין איך אוועקגעגאנגען. וואס שפעטער איז געווען, ווייס איך נישט.

דעם ערשטען פעברואר איז עדווארד ציעשינסקי נאכאמאל אויסגעפארשט געווארען און ער האט דערביי ערקלערט פאלגענדעס: אין דער שפינעריי פון דער ווידזעווער מאנופאקטור האב איך גע-ארבייט איבער 2 יאהר. ב'האב דארט געארבייט אלס געהילפס-מייסטער, מאנ-טער, מייסטער א. ד. גל. און משך פון דער גאנצער צייט האט מיך אלבערט קאן שיקאנירט און געפייניגט. ער האט זיך בעמיהט מיך צו דעגראדירען און צו געבען א נידריגערען אמט. און פערלויף פון א גאנצע יאהר האט ער מיר אראפ-גערוקט דעם לוין אויף 2 זל. טעגליך. איך האב דאן בעשלאסען איהם צו ער-מארדען. צו דעם צוועק האב איך גע-[illegible] באלומער מארק ביי אנ-[illegible] א רעוואלווער פאר [illegible] רעוואלווער איז געווען פון קאליבר 635, שפעטער אבער האב איך רעזיגנירט פון מיין פלאן, ווייל ב'מוז אויסהאלטען אן'אלטע מאמע און א מינ-דעריעהריגע שוועסטער, מיט צוויי וואָ-כען צוריק, דאס איז געווען מאנטאג, איז די ארבייט איבערגעריסען געווארען, ווייל דער שטראם איז קאליע געווארען. די ארבייטער האבען זיך דאן צונויפגע-זאמעלט גרופענווייז. דאן איז אריינגעקו-מען און זאל אלבערט קאן. ער האט זיך

דאן געבייזערט אויף מיר, מיר געזידעלט און בעליידיגט און דעם קומענדיגען דאנערשטאג האט ער מיך אריינגערופען אין מיין ערקלערט, אז ער זאגט מיר אפ פון דער ארבייט, אויסצאהלענדיג מיר פאר צוויי וואכען. דריי מאל האב איך זיך בעמיהט צו זעהן זיך מיט איהם און זיך צו פערטיידיגען, אבער ער האט נישט געוואלט מיט מיר רעדען. דעם פערגאנגענעם מאנטאג האט ער מיך גע-הייסען ארויספיהרען פון דער פאבריק. גלייכצייטיג האט ער מיר נישט געוואלט ארויסגעבען קיין צייגניש אלס מייסטער צוליב וואס ער האט אונטערגעגראבען מיין ווייטערדיגע עקזיסטענץ. צוליב דער דאזיגער עולה האב איך געהאט א שרעקליכען פעדדרוס אויף אלבערט קאן און ב'האב בעשלאסען מיט'ן פולען בע-וואוסטזיין איהם צו דער'הרג'ענען דורך דערשיסען. צוליב דעם האב איך אנגע-הויבען איהם נאכגעהן, פערפאלגען. דינסטאג פריה האב איך איהם בעגעג-נעט אויף שוויבלערס מארק. ב'האב אבער נאך נישט אויסגעפיהרט מיין פלאן, האפענדיג, אז ב'וועל זיך נאך אפשר מיט איהם אדורכשמועסען. ב'בין אבער מעהר ביי איהם נישט געווען. נעכטען האב איך בעשלאסען ענטגילטיג זיך מיט איהם אדורכצורעדען און צו דעם צוועק האב איך געווארט אויף איהם אויף טארגאווא גאס, נעהענדיג בערך א האלבע שעה פון נייעם פלאץ ביז'ן וואר-נע רינעק. ווען ער איז אנגעקומען בין איך צו איהם צוגעגאנגען און געזאגט: „הער אלבערט, אפשר וועלען מיר זיך ענדליך אדורכשמועסען“. דערויף האט ער בלויז שנעל ארויסגעכאפט דעם רע-וואלווער פון דער קעשענע. דאן האב איך אויך ארויסגעכאפט דעם רעוואלווער און מיר דוכט זיך, אז

איך האב דער ערשטער געשאסען

צוליב וואס מיר האבען געטעגליכט אני-געהויבען שיסען איינער אויפ'ן צווייטען. ביים דריטען, צו פירטען שאס האב איך געפיהלט, אז איך בין פערוואונ-דעט, איך בין דעריבער אראפגעגאנגען פון טראטואר און ווייטער געשאסען. מיין רעוואלווער איז געווען אנגעלאדענט מיט זעקס קויהלען. ווען ב'האב געהאט אויסגעשאסען אלע קוילען און ב'האב געזעהן, אז מענשען הויבען זיך אן צו פערזאמלען, האב איך זיך דערווייטערט. אין דער ריכטונג פון פאבריטשנא גאס און קומענדיג צום אויספארשונגס-אמט אויף קולינסקי גאס האב איך איבערגע-געבען דעם דיזשורירענדען פאליציאנט דעם רעוואלווער און ב'האב ערקלערט אז ב'האב ערמארדעט אלבערט קאנ'ען. ב'שטרייך אונטער, אז ב'בין אוועק מיט

דער כונה צו ערמארדען איהם, ווען ער וועט מיר אפזאגען ארויסצוגעבען א צייגניש, ארער צוזוגעמען צו דער אר-בייט. א חוץ דעם אויבענדערמאנטען זאץ האבען מיר מעהר צווישען זיך נישט גערעדט. ב'וויל צוגעבען, אז מאנטאג האב איך ערקלערט דעם לייטער מאטי-סוק, אז איך וועל שוין נעפינען א גע-לעגענהייט ארורכצומוטסען זיך מיט אלבערט'ן. צום סוף וויל איך צוגעבען, אז שוטענדיג, זענען מיר געשטאנען מיט די פנים'ער איינער צום אנדערן. א חוץ דעם האב איך געהאט און זאפאס נאך 20 קוילען. דעם רעוואלווער צוזאמען מיט די קוילען האב איך געקויפט. ב'האב אלץ ערקלערט און מעהר האב איך גאר-נישט וואס צו זאגען. דערויף איז דא דער אונטערשריפט „עדוו. ציעשינסקי“. אויפ'ן יסוד פון דער ערקלערונג פון די דאקטוירים איז פעסטגעשטעלט גע-ווארען בעי אלבערט קאנ'ען, אז אויף דער לינקער זייט פון בויך צוויי פינגער הינטער די זשעבער'ס זענען פאראנען צוויי וואונדען, וועלכע ער האט בעקומען פון געוועהר פון קלענגעם קאליבער, אויף דער לינקער האנד צוויי וואונדען, אויפ'ן ארעם פון דער לינקער הענט אין וואונד און אבוסעל העכער האט זיך געפונען די קויל. דער פערוואונדעטער איז געשטאר-בען 1 א זייגער מיט 40 נאך דער אדורכ-געפיהרטער אפעראציע.

אויפ'ן גרונד פון עדווארד ציעשינ-סקי'ס קראנקהייט איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז מ'האט איהם געשאסען אין בויך. נאך דער אפעראציע איז ער דעם 2 פעברואר געשטארבען.

דאס בעזיכטיגען די רעוואלווערען האט בעוויזען, אז דער אפגענומענער רע-וואלווער ביי ציעשינסקי'ן איז פון קא-ליבר 6.35 און דער רעוואלווער פון אל-בערט קאן איז פון קאליבר 7.65.

פאר דער ריכטיגקייט צייכען איך פראקורער פון קרייז-געריכט

(—) שמידט.

• • •

א דענקמאל... ציעשינסקי'ן

(§) ווי מען מיילט אונז מיט, האבען די ארבייטער שוין געזאמעלט פאר ציעשינסקי'ס מוטער 16,235 זל. דאס געלד האבען זיי דעפאנירט אין א באנק.

א חוץ דעם הויבען די ארבייטער אן צו זאמלען א פאנד אויף צו שטעלען ציעשינסקי'ס א דענקמאל.

די זאמעל-אקציע פאר ציעשינסקי'ס מוטער ווערט ווייטער פארטגעזעצט.

—0—

קהלה פערגרעסערט די סומע פון קויהלען-שטיצע אויף 100,000 זל.

היינט זיצונג פון קהלה-ראט.

(ג) אין שייכות מיט דער ערפאלגרייכער אינטערווענץ פון פרעזעס פון לאד-זער קהלה-ראט, מעג. ש. בורזינער, וועל-כען דער שטאט-פרעזידענט האט קאטעגאריש ערקלערט, אז עס איז נישטא קיין גרונד מורא צו האבען, אז די אויפזיכטס מאכט וועט קווערטירען דעם בעשלוס פון דער קהלה וועגען אויסגעבען אויף דרינגענדער שטיצע פאר די פריהערדיגע יודישע ארימעלייט 100 טויזענד זל., האט מעג. בורזינער אויף היינט זונטאג צונויפגערופען א זיצונג פון קהלה-ראט. אויף דער דאזיגער זיצונג דארף נאך אמאל אויף א פארמעלען אופן אונטער-געשטראכען ווערען דער וואונש פון דער יודישער פאלקס - פארשטעהערשאפט אויסצוגעבען אויף דער שטיצע-אקציע 100.000 זל.

ווי מען מיילט אונז מיט פון די קריי-זען פון דער קהלה-מעהרהייט, וועט די קהלה-פערוואלטונג איצט אויספיהרען דעם בעשלוס פון קהלה-ראט.

די קהלה וועט, אלזא, איצט פערטיי-לען נישט קיין 50 טויזענד, נאר 100 טויזענד זל. שטיצע.

צוליב דעם שאפט זיך א נייע סימ-ציע בנוגע דעם מאדים פון פערטיילונג פון דער קהלה-שטיצע.

עס וועט מוזען בעשטימט ווערען אדער די צאהל פון די, וואס בעקומען שטיצע, זאל פערגרעסערט ווערען, אדער די הילפס-סומע פאר א פאמיליע זאל ווערען פערטאפעלט פון 6.50 אויף 13 זל.

• • •

דעם פערגאנגענעם דאנערשטאג איז דורך דער קהלה שוין פערטיילט געווא-רען 20.000 זל. שטיצע צווישען פאר-שטעהער פון 92 אינסטיטוציעס.

די ווייטערדיגע פערטיילונג פון דער קהלה-שטיצע וועט פארקומען מארגען מאנטאג.

• • •

היינט, זונטאג פארמיטאג וועט פאר-קומען די ערשטע בודזשעט - קאמיסיע ביי דער קהלה, געווידמעט דעם בוד-זשעט פאר 1929.

קהלה שוין פערטיילט די געלד-שטיצע פאר ארימעלייט.

(ג) דאנערשטאג פארנאכט האט זיך אין דער קהלה אנגעהויבען די פערטיי-לונג פון דער געלד-שטיצע פאר די נויט-בעדערפטיגסטע צווישען די לאדזער יו-דישע ארימע לייט. בעפולמעכטיגטע פון פראפעסיאנעלע פעראיינען, האנדווער-קער - ארגאניזאציעס, געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס און בתי תפילה האבען בעקומען צו 6.50 פאר א פערזאן, לויט דער פאר א יאהרונער רעגיסטראציע פון דער קויהלען-אקציע. נאך דער פערטיי-לונג פון די געלדער און די בעזונדערע קערפערשאפטען וועלען די לעצטע צו-שטעלען דער קהלה גענויע רשימות פון די, וואס האבען גענאסען די שטיצע.

ווירטסלייט מוזען צורעכט מאכן די וואסער-לייטונג

(§) אין שטאטישען געריכט געפונען זיך א היבש ביסעל אנקלאגעס פון לא-קאטארען, וועלכע פערלאנגען, אז די ווירטסלייט זאלען זיי צוריק צאהלען פאר די הוצאות, וואס זיי האבען גע-מאכט ביים צורעכט מאכען די וואסער-לייטונג, אדער די ברונעם'ס, וואס זענען קאליע געווארען צוליב די פרעסט.

ווי מיר דערוויסען זיך פון מאסגע-בענדע קרייזען מוזען די הוצאות פאר צורעכט מאכען די פלומבען אדער די וואסער-לייטונג פולשטענדיג געדעקט ווע-רען דורך די הויז-בעזיצער.

—0—

„וויזא“ פאר די פריהערדיגע און הונגעריגע יודען פון אונזער שטאט.

די פערוואלטונג פון פרויען-פעראיין „וו.י.ז.א.“ וועלענדיג ציהילף קומען די היגע ארימע יודישע בעפעלקערונג, וועל-כע ליידט פון קעלט און הונגער, ווענ-דעט זיך צו אלע מיטגלידער און סימ-פאטיקער צוצוהעלפען איהר אין דער אקציע צו ערטיילען הילף די ארימע בעפעלקערונג.

די אויפגאבע פון די פרויען וועט זיין אנצופיהרען מיט דער ווירטשאפט און די וואַרם-שטובען אין טיי-האלעס.

מעלדען קען מען זיך ביי פרוי ספעק-טאר, פעטריאוזר 86, טעלעפאן 12-58. האלפערן, ציגעל-גאס 51 טעלעפאן 70-96. דענסטיין רעזניק, נארוטאוויטשא 2, טעלעפאן 28-83, אסטראמאגילסקא, פיעט-ריקאווער 17 און קאנטאראווא, זשע-ראמסקא 12.

—0—

לאדזער יודישער קאמער-טעאטער
ארט.
ליטערר: מ. בראדערזאן
היינט 2 פארשטעלונגען
אנהויב 7.45 (פאפול. פרייזן) און 10 אין
דער פראכטפולער V קארנאוואל-פראגראם
א. נ.
מאסקאראד
1) אוווערטור
2) דער דייטש
3) כשוף
4) א מויד א צימעס
5) דער וואלד-גזלן
6) שאלות און תשובות
7) א קרבן פון קארנאוואל
8) ווייסער מאסקאראד
טעקסטען פון שלום-עליכם, מ. בראַ-דערזאן און י. אבערזשאנעק.
מוזיק-קאמפ.: דוד בייגעלמאן.

בילדער פון דעם שרעקליכען הונגער אין בעסאראביע.

(ענדע פון זמט 5)

פון דעם בוסעל האלץ, וואס זיי האבען מיר נעגעבען מיט צוויי וואכען צוריק, איז שוין קיין סימן נישטא.

און אצון מיר האבען א פרעג געטון ביי איהר, ווער עס וואוינט אין די אנדערע הייזלעך אין הויף, האט זי אונז גע-ענטפערט קורץ און שארף: איהר האט נישט וואס צו געהן אהין, ווייל דארטען איז דאס אומגליק נאך גרויס. מיר לע-בען נישט, ווייל מיר האבען נישט צום לעבען און דארטען שטארבט מען נישט ווייל זיי האבען שוין קיין כח נישט אפילו די נשמה אויסצוהויכען.

פון הונגער...

אויף דער כארלאמפיעווסקע עק מו-לאיעווסקא גאס, אין דער רייהע פון די מאנופאקטור-קראמען האב איך דערזעהן א געדיכטען המון נעבען איינער פון די מאנופאקטור-קראמען. איך בין צוגעגאַ-גען נעהנטער און א פרעג געטון, וואס דא האָ טפאסירט. איינער פון די יונגע-לייט האט מיר געענטפערט:

— גאך איינער געשטארבען.

— ווער איז געשטארבען?

— דער בערוהמטער מאנופאקטור-קרעמער ד. פ.

— פון וואס איז ער געשטארבען?

— פון וואס שטארבט איצט א קרע-

מער? פון הונגער...

3 מיליאן פאר די הונגעריגע.

לעצטענס איז און קישינעוו פארגעקו-מען אַלאל-בעסאראבער צוזאמענפאהר, אין וועלכען עס האבען זיך בעטייליגט פארשטעהער פון אלע יודישע געמיינ-דען. דער צוועק פון צוזאמענפאהר איז איינענטליך געווען נישט די בעהאנדלונג פון דער שרעקליכער עקאנאמישער לאגע אין בעסאראביע, נאר ווי אזוי צו פער-טיילען די דריי מיליאן ליי, וואס די פאריגע רעגירונג האט אסיגנירט פאר דער יודישער בעפעלקערונג, אבער ווען אלע זענען זיך צונויפגעקומען, האט מען אן די דריי מיליאן לעי כמעט ווי פער-געסען און אויף דער טאג-אָרדנונג איז ארויפגעשוואומען די אנגעווייטיגטע פראגע פון הונגער. ציערשט האט מען דעבאטירט די פראגע, צו זאל מען אי-בערהויפט נעמען דאס געלד, ווארום די ליבעראלע רעגירונג האט עס „גע-שענקט“ גלייך נאך די פאגראמען אין טראדיעמארע, קלוזש און אנדערע שטעט כדי דערמיט ריינצוואשען דעם פלעק, וואס איז אויף איהר געפאלען.

— מיר ווילען נישט קיין געלד, וואס איז דורכגעזאפט מיט יודיש בלוט — דאס איז געווען די פאדערונג פון די מעהרסטע דעלעגאטען.

אבער עס האבען זיך געפונען אזעלכע וועלכע האבען געזאגט, אז פון א חזיר א האר איז אויך גוט. זיי האבען געזאגט, אז ווען די ליבעראלע רעגירונג וואלט נאך געשטאנען ביי דער מאכט, וואלט מען זיך געדארפט פערטראכטען צו מען זאל יא נעמען דאס געלד אדער נישט, אבער אזוי ווי די ליבעראלען זענען גע-פאלען, איז גלייכער עס יא צו נעמען און ברענגען געווויסע נוצען די הונגערלייט-דענדע.

און עס איז געווען גענוג געווען צו בערוהרען די פראגע וועגען הונגער, אז די גאנצע ווייטערדיגע צייט זאל מען אוועקגעבען כמעט בלויז אויף דער פראגע.

מ'גנב'עט א פאר קארטאפעלי

איינער נאכ'ן צווייטען געהען ארויף אויף דער טריבונע די פארשטעהער פון פראווינץ און דערצעהלען צוליב וואס זיי זענען געקומען קיין קישינעוו. זייערע רייד געהען פון טיפען הארצען און מא-כען אנ'ערשיטערנדען איינדרוק.

אט רעדט א יוד פון שטעטעלע סא-ראטא, אקערמאנער קרייז.

— רבותי! — זאגט ער — איך הער ווי מען האמפערט זיך דא וועגען דעם, צי מען זאל יא נעמען די עטליכע מי-ליאן לעי אדער נישט. איך בין נישט קיין פאליטיקער. איך קום פון א געגענד, וואו מענשען ליידען הונגער. אייער ווייסט

נישט וואס עס הייסט הונגערן? ביי אונז געפינען זיך נישט קיין סך יודען, בסך-הכל עטליכע און פערציג יודישע פאמיליעס. זענען העכער דרייסיג געווא-רען היינטיגעם יאהר אביונים. די קליינע קונדער לינגען אין די שטובען אונטער דעם בעטגעוואנד א גאנצען טאג, ווייל זיי האבען נישט וואס אנצוטון אויף זיך. נישטא קיין האלץ מיט וואס צו הייצען און דערווארעמען דעם הונגערונגען, שוואַ-כען קערפער. לינגען זיי אזוי, הונגעריגע, אויסגעמאטערטע, און קוקען ארוים אויף עפוס א נס. עמיצער זאל רחמנות קרי-גען און זיי ארעטבערענגען כאטש א שטי-קעל מאמעליגע און א בוסעל ווארים וואַ-סער אויף צו דערקוויקען די נשמה.

פון די דערוואקסענע האב איך [illegible]

„דער זיבעטער הימעל"

היינט פרייטיגע!

און ווייטערע טעג

Janet Gaynor, Charles Farrell

דער באהעגנסטער פראגראם:
PAT i PATACHON

ZACHĘTA
26 זגערזש ר 26
ארקעסטער צוגעפאסט צום בילד אונטער דער לייטונג פון ד. שימקיעוויטש.

Dr. med. J. Szmerłowski
מאנטאגנטינער
Piotrkowska 17, tel. 7-13
נעמט אן פון 5 ביז 7

Dr. Z. Rakowski
ספעציאליסט פאר אויערן, נאז, האלז, לונגען-קראנקהייטן
מאנטאגנטינער 9 טעלעפון 27-81
פרעגשטונדען 12—2 און פון 5—7 נעמט אויך אן
אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 2 ביז 3 נאכמ.

Dr. med. I. IMICH
ספעציאליסט פאר האלז, נאז, און אויערן-קראנקהייטן
Moniuszki 1, telef. 9-97
נעמט אן פון 1 ביז 2 און פון 5 ביז 7 און אויעד
אין לעטשניצע ברזעזינער 11 פון 3.30 ביז 4.30 נ"מ

Dr. Wołkowyski
צענטראלניאנא 25
טעלעפון 26-87
ספעציאל-ארצט פאר הויט-, ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוועכע. אלע-ארט אנאליזען בעהאנדלונג מיט קווארק-שטראהלען.
נעמט אן פון 8—10, 12—2 און 4—8 אויענד.
בעזונדער וואסרטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med. J. LUBICZ
ORTOPEDA
גראנסקא 28, טעל. 41-46
ספעציאליסט פון בינער און געלענקע-קראנקהייטען
:—: מערקרימינגען פון פלייצעס און גלידער. :—:
אייגענע פר'צאזניע
פון זעמטליכע ארטאפעדישע אפאראטען: ווי וויקלאדקעס געגען פלאטפוס, קינסטליכע פיס, ארטאפעדישע גארסע מען א. ז. וו.
נעמט אן פון 5—7

ד"ר מ. קאליש
צאהן-ארצט
צאהן- און מונד-קראנקהייטען, צאה-כירורגיע
נעמט אן פון 11 ביז 2 און פון 6½ ביז 8 אויענד
זונטאג און פייערטאג פון 11 ביז 2 פריה.
זשעראמסקיעגא (פאנסקא) 37
און לעטשניצא פאמעץ, אלעקסאנדער 1 פון 3—5 נאכמ.

פלעגן די פיס
PEDICURE
S. Łódzki
Traugutta 5 (Krótka) m. 10, tel. 70-37
נעמט אן פון 11—2 און פון 4—7 אויענד. געוועזענער סיסטענט ביי מיסטער עלעמאן (הינעד-אויגען-אנשטאלט אין לאנדאן). ספעציאליסט צו בעזייטיגען הינער-אויגען און הארנהויס ווי ארייננעהאקסענע נעגעל אחנע שטערקן

Dr. med. M. Heller
ספעציאליסט פאר הויט- און ווענערישע קראנקע און מענער-שוועכע
נאווראם 2, טעל. 79-89
נעמט אן ביז 10 פריה, און פון 4—8 אויענד
פאר פרויען פון 4—5 נאכמ.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע פרייזען.

Dr. Niewiażski
האט זיך איבערגעצויגען
אויף אנדזשעיא 5, טעל. 59-40
נעמט אן פון 8—10 פריה און פון 5—9 אויענד.
ספעציאל-ארצט פאר סיפיליס, טרייפער און מענער שוועכע בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
פאר דאמען ספעציעלער וואסרטע-זאל.

Dr. med. A. Mazur
ספעציעל-ארצט פאר אויערן, נאז און האלז-קראנק
מיט אויך שטום און שפרעך-פעהלער
האט זיך איבערגעצויגען אויף
וחסכאדניא 65
אייגענאנג אויף דזיך פיעטריק, 46) טעל. 66-01

Miejski Kinematograf Oświatowy
Wodny Rynek, Tel. 18-26.
Od wtorku, 11. do 18. lutego 1929 r
Dla dorosłych:
Poeta-żebrak
(Ballada o wisielcu)
Dramat w 9 akt. W rolach głównych:
John Barrymore, Conrad Veidt.
Dla młodzieży:
Robinzon w Dżungli
Dramat w 10-ciu aktach, wg. powieści I. R. Wyssa p. t „Szwajcarski Robinzon (Serja I)
Następny program:
„ANIOŁ ULICY"

פארעטר גיבעראל
נאר די פט טעזטרמס
פעלד-בעטער
רוקע פון טיט ד'ער פאבריק-שטרקע
Palma-Patent
טעת וועלכע מיר גא-שנפירען אויף 3 יאהרן ש רגא אוף לאגער אין 3 גרייסען אויסטאהל:
ניסעל-בעטען, ניסעל-מיטער-בעטען טיש-בעטען, אמעריקאנקעס, סינדער-וועגעלער, סינדער-בעגעלעד אויף רעד-לער ווי אויך מעשר מעב.
מאטראצען נקבעטן, שוקעלן
אין קאנטיסקעס
קאזעטמעס און מאפטשאנעס
ע.מ.: מען קען כוס וועכעלעך המס מרגר פרוי
17 זל., פאלטרע בעטלעך 14 זל.
שיקלע בעחאנדלונג סטעריק-שיקלע
הורט. וועבליק רעסטאראנען. רעטעל.
לאדז, פולנאצנא 34, טעל. 13-85

2 מעבלירטע צימער
פאר'ן צענטרום פון דער אלגעמיינער לאנד-אויסשטעלונג אין צענטרום פון דער שטאט פויזען
צו פערמיטען
נאהענטערע אינפארמאציעס:
Józef Boliński Poznań, ul. Kręta 4.

HEMOROIDY
STAN ZAPALNY KRWAWIENIE SWEDZENIE
USUWA
HEMORIN KLAWE

שרייבען
עהן אוי שנעל
לערנט אויס דער בעריהמטער
קאליגראף ל. בערמאן
אין 15 לעקציעס. אויך ווערט געלערנט גוט א יודישען בריף דעם וועס קען ארגישט. זאוואדזקא 19 פר 1' ט

פוילישע שפראך
ווערט ערלערנט גרינדליך דורך א קורצער צייט
וחכאדניא 20, וו. 3.

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים ספעציאליסטעי
זאוואדזקא 1.
נאר פאר ווענערישע הויט-קראנקהייטען און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אוראלאגישע און נערוועז-קראנקהייטען.
קווארץ לאמפ-עלעקטרישער הייל-קאבינעט-מאסמעטיק
טעגיג פון 8 א זייגער ביז 9 אויענד
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג
בעזונדער וואסרטע צימער פאר פרויען
וויזיט 3 זלאטעס

קלישעס
עוס
דריקען
און צייכנונגען
„GALWANO"
TEL. 57-68. PIOTRKOWSKA 101
ד'אייגענע יודישע קלישע-פאבריק

לאמפען
פיר שפייזן-אימער כאלאן-מאפינעס שלאם-צימער
קויפט זיך אמבעסטען און פאבריק-לאגער ביי
Sz. P. Szmalewicz
פאלדניאווא 8,
טעל. 64-39
מערען אונטזמען רעפעראטורען
אינארמיטונגען, אקסידיען.

הייראטיזרייזיעריך
צו בעליגע צינזען
אויף בערליגער הייזער
בעזארגט שנעל
Ch. Regenwetter
Berlin S. 14, Stallschreiber № 33
Telefon: Dönhoff 4337.

1929 1929
האנדעלס-פאטענטען
בעזארגט דאס
ביורא „ירגוס" זאכאכדניא 36.

אכטונג כאמאשעי-שטעפער!
ס'ווערט געברויכט
א קוואליפיצירטער נייער
מיט א געהילפס-ריכטעווער ווי אויך כא-לופניקעס וואס נעמען א הענט צו ארבייטען. צו ווענדען זיך ביי דעם קאמאשען מאכער און די אלט-שטאדט 15 סענדעראוויטש

א שותף
מיט 200 דאלאר צו א מעכאנישער זשדענ-שטאף-הענדעל ווערט געזוכט. ס'איז געוואונשען ביפצארבייטען אין געשעפט. אדרעסען אונטער „שותף" אפצוגעבען אין אדמיניסטראציע פון „ל.ט."

גאלאנטעריע קאלאניאל-געשעפט
איבערצונעבען. צו ערפאהרען קילינסקיע-ש 104 (רוג נאוראט), בי קאזשימיערשאק.
פערמיטלער געוואונשען.

Poszukuje się
Spólnika
z kapitałem od 500 dol. do powiększenia warsztatu mechaniczno ślusarskiego do budowy maszyn pończoszniczych. Oferty do redakcji niniejszego pisma pod „M. K." 781

OSŁABIENIE BLEDNICE
LECZY
HEMOGEN
oryginalny tylko z firmą
KLAWE

יל תתהלל ביום מחר
כי לא תדע מה ילד יום.
לייג נישט אפ אויף מארגען
נאר אז די דארפסט ערלעדיגען מאנדאווע
וואכען זאלסטו גלייך קומען צו לויסען אין פייר
17 יועזרי-אויזר 17
52 זאכאדניא 52
האו ס'ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאפט בעשריבען לויט'ן אויסזאץ אלערליי ביזנס, קלאיזלעס, אפזופ-פעשענעס אויף אלע שפרעכ אי פוילען, אפצלאצעס, צוזילנע און קארנע אפאזיציעס, אדוואלאניעס, רעקורסען וועגען דירה אין אורשאנד-ראזיעפעשי, ווענן פ'זעזר אין קאמיסאריאט-רוסלאנד און אלע פוליציי-בעציערקען, אקטען אינטערציוועס, אקזען דא-ראזי נעס. קארנע ספר גוטע, ווי אויך איבער-זעצונגען אין אלע שפרעכען. ספעציאליסט אין שיתפות-אקטען.
מיט אכטונג:
י. מאנעלא רעכט-קאנסולענט

וויכטיג פאר דאמען!
מאכט איך די אלגעמיינע דאמען-הוטע נאך דער לעצטער פאריזער מודע און די אלטזסטע היטע איבער-ארבייטע איך אויף גענצליך נייע. נעדענקט די אדרעס:
3 זאוואדזקא 2
אין הויף, 2-טען אינגאנג, לינקס פארטער.
„TOLA"
פאר נאר 2.50 זל.

לעזט, פערשפרייט און אבאנירט דאס
„לאדזער טאגעבלאט"
ווייל דאס איז די פערשפרייטסטע יודישע צייטונג אין דערפראווינץ

אבאנאמענט-פריז: פאר א חודש אין פוילען 6 זל., אין פרעמדלאנד אין בלוי. אנאנסעי-פריז: פאר א מילימעטער-שורה אין דער מעקסט 18 גרושען, פרעמדע 24 גר. אין מעקסט 40 גר., פרעמדע 60 גר., נעקרולאג 12 גר., פרעמדע 18 גר. ניען—20 פרענק, אין אנדערע לענדער—1,25 דאלאר. פאר אויסלענדישע אגענטען 100% מעהר, אויסער דער שאנס—מיט 50% מעהר. מען די פרעמדען מוזען נישט אראנגעזאגט קען רעדאקטיע.

Redaktor-wydawca E. Hamburski Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 18.